

DIJK EN WAARD

The logo consists of the words 'DIJK EN' and 'WAARD' stacked vertically. Between the two words is a horizontal bar with a blue-to-green gradient, and a wavy line with a blue-to-green gradient. The letters are in a bold, sans-serif font, with a color gradient from blue on the left to green on the right.

Kadernota 2026

Inhoudsopgave

Bestuurlijke inleiding.....	3
Leeswijzer.....	3
Programma's	6
0 Bestuur en ondersteuning.....	7
1 Veiligheid.....	12
2 Verkeer, vervoer en waterstaat.....	15
3 Economie	17
4 Onderwijs	19
5 Sport, cultuur, recreatie en openbare ruimte.....	22
6 Sociaal domein	26
7 Volksgezondheid en milieu	31
8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing.....	33
Financiële kaders	35
Bijlage A: Financieel perspectief	38
Bijlage B: Aanvullingen bestaand beleid.....	39
Bijlage C: Afkortingenlijst.....	47

Bestuurlijke inleiding

Financiële druk in een tijd van grote opgaven

De financiële positie van Dijk en Waard staat onder druk. Vanaf 2026, het zogenoemde ravijnjaar, ontvangen gemeenten fors minder geld van het Rijk, terwijl de kosten blijven stijgen door cao-afspraken, inflatie en groei van wettelijke taken, zoals jeugdzorg. Zonder ingrijpen loopt het tekort voor Dijk en Waard op tot ruim 11 miljoen euro in 2029. Dat is niet houdbaar.

Deze financiële realiteit raakt ons midden in brede maatschappelijke en internationale ontwikkelingen. Denk aan vergrijzing, digitalisering, woningnood, druk op het sociaal domein, veiligheid en grote duurzaamheidsopgaven zoals de energietransitie en klimaatadaptatie. Tegelijkertijd groeit het takenpakket van gemeenten en staat het vertrouwen in de overheid en de uitvoerbaarheid van beleid onder druk.

Onze koers en prioriteiten blijven staan

Ondanks de financiële situatie blijven onze belangrijkste opgaven en ambities overeind: investeren in wonen, werken en bereikbaarheid, zorgen voor een sterke sociale basis, oog hebben voor kwetsbare inwoners en bouwen aan een groene en duurzame leefomgeving. Die lijn blijft ons uitgangspunt, ook voor 2026. We willen ruimte houden om te investeren in de toekomst: in een klimaatbestendige gemeente, in de gezondheid en weerbaarheid van jongeren en in een goede samenwerking met onze partners.

Voorbereid met Realistisch Begroten

Om daar financieel goed op te kunnen sturen, zijn we eind 2024 gestart met het project Realistisch Begroten. We hebben gekeken waar ruimte zit om te bezuinigen én wat de gevolgen daarvan zijn. Daarbij is niet alleen gekeken naar programmabudgetten, investeringen, reserves en groeigelden, maar ook naar de maatschappelijke gevolgen van mogelijke keuzes. Wat kunnen we besparen en wat betekent dat voor onze inwoners? Deze inzichten zijn gedeeld met de raad en vormen de basis voor de kadernota en de keuzes die we later dit jaar samen met de raad maken bij de begroting.

Licht herstel, maar structurele zorgen blijven

De voorjaarsnota van het Rijk biedt gemeenten voor 2026 en 2027 enige financiële verlichting. Maar de extra middelen, deels ter compensatie van de hogere kosten jeugdzorg, zijn niet voldoende om de kostenstijgingen te dekken. Voor 2028 en 2029 biedt de voorjaarsnota bovendien geen oplossing. De noodzaak tot bezuinigen blijft dus bestaan willen we een structureel sluitende meerjarenbegroting maken.

Het Rijk kijkt in augustus opnieuw naar de financiële situatie van gemeenten. Wat dat oplevert, is nog onzeker. Samen met andere gemeenten en de VNG blijven we ons daarom inzetten voor een structurele oplossing vanuit het Rijk.

Jeugdzorg onder druk: hervormen én reëel financieren

De jeugdzorg is al jaren een knelpunt voor gemeenten. Ook in Dijk en Waard blijven de kosten stijgen, ondanks onze inzet op preventie en het versterken van de sociale basis. We hebben daarom een onafhankelijk onderzoek laten uitvoeren naar de oorzaken. Die blijken complex en hangen samen met bredere maatschappelijke ontwikkelingen.

We willen blijven investeren in een brede aanpak en effectievere hulp, onder andere via de Stevige Lokale Teams en het programma Weerbare Jeugd met een stevig jeugdnetwerk en een gevarieerd aanbod van ontmoetingsplekken en activiteiten in samenwerking met onze partners.

Zo kunnen we toewerken naar een samenleving waarin minder gezinnen jeugdhulp nodig hebben.

Landelijke afspraken schieten tekort

Tegelijkertijd staat de financiering van de jeugdzorg onder grote druk. Het Rijk heeft gemeenten structureel € 511 miljoen gekort op jeugdzorg, terwijl de kosten blijven oplopen. Volgens de commissie Van Ark is deze taakstelling onhaalbaar. Dijk en Waard sluit zich aan bij de oproep om de extra bezuinigingen vanaf 2026 te schrappen en te zorgen voor passende indexatie. Als dat uitblijft, steunen wij, samen met andere gemeenten en de VNG, het voornemen om juridische stappen richting het Rijk te verkennen. We blijven staan voor jeugdzorg waarin kwetsbare kinderen en gezinnen tijdig en goed geholpen worden, zonder dat dit de gemeentelijke begroting blijvend onder druk zet.

Hoe lossen we het tekort straks op?

Hoe we het tekort precies gaan oplossen, is nu nog niet te zeggen. Daarvoor is eerst duidelijkheid nodig over de hoogte van de rijksbijdrage in de komende jaren. Die verwachten we eind mei en uiterlijk in september. Wat we wél weten: we zullen keuzes moeten maken. Realistisch Begroten heeft al in beeld gebracht waar ruimte zit, welke risico's er zijn en wat de maatschappelijke gevolgen kunnen zijn van mogelijke bezuinigingen. Die inzichten vormen de basis om straks, samen met de raad, zorgvuldig af te wegen: wat doen we wel, wat anders, en wat misschien niet meer.

Ons uitgangspunt daarbij blijft: de gevolgen voor inwoners en voorzieningen zoveel mogelijk beperken. De komende maanden werken we de keuzes verder uit voor de begroting 2026–2029.

Brede uitvraag en politieke context

Voor deze kadernota heeft het college breed uitgevraagd binnen de organisatie: niet alleen wat strikt noodzakelijk en niet-uitstelbaar is, maar ook welke opgaven en ontwikkelingen op ons afkomen, en welke nieuwe initiatieven daarvoor nodig kunnen zijn.

2026 is een verkiezingsjaar. De financiële situatie vraagt nu om keuzes die mogelijk ook doorwerken in de jaren erna. Met deze kadernota en de inzichten uit Realistisch Begroten leggen we een stevig fundament voor zorgvuldige besluitvorming binnen deze bestuursperiode, met het oog op de toekomst.

We blijven doen wat echt nodig is voor onze samenleving, met oog voor elkaar: investeren in wonen, werken en bereikbaarheid, zorgen voor een sterke sociale basis, oog hebben voor kwetsbare inwoners en bouwen aan een groene en duurzame leefomgeving. En bij dat alles zorgvuldig omgaan met gemeenschapsgeld.

De rol van de kadernota

Deze kadernota is de eerste stap richting de begroting 2026. We brengen hierin de belangrijkste maatschappelijke en financiële ontwikkelingen in beeld die van belang zijn voor de begroting én de activiteiten waar we op willen inzetten in 2026. De kadernota geeft de gemeenteraad de mogelijkheid om richting te geven aan keuzes die later dit jaar verder worden uitgewerkt. In deze eerste stap nemen we de uitkomsten van de richtinggevende raadsessie van 16 april jl. over de bezuinigingsopgave mee.

De besluitvorming over de kadernota vindt plaats in juli 2025. De daadwerkelijke financiële besluiten worden genomen bij de behandeling van de begroting in november 2025. Dan is ook

het meest actuele financiële beeld beschikbaar, inclusief de uitkomsten van de meicirculaire van het Rijk.

Deze kadernota is een uitnodiging aan de gemeenteraad om samen het gesprek te voeren over de keuzes voor onze gemeente die nu nodig zijn én over de richting voor de komende jaren.

Leeswijzer

De kadernota volgt de programma indeling van de begroting van de gemeente Dijk en Waard. In een korte samenvatting staan de voornaamste algemene ontwikkelingen waar de gemeente Dijk en Waard mee te maken heeft en die invloed hebben op de programma's van de gemeente. In de afzonderlijke programma's is verder ingezoomd op de ontwikkelingen die spelen binnen de bijbehorende thema's en taakvelden en de keuzes die de gemeente hierin maakt. Als voorzet voor de begroting 2026 zijn de doelstellingen geformuleerd die de gemeente zich stelt. Veel doelstellingen kennen een meerjarig karakter en zijn al opgenomen in eerdere begrotingen. In de begroting 2026 vertalen we de doelstellingen in acties en te behalen resultaten voor 2026.

Deze kadernota heeft de volgende bijlagen:

- Bijlage A – Financieel perspectief: Een overzicht van het financiële beeld voor de komende jaren, inclusief de effecten van de voorgestelde beleidskeuzes.
- Bijlage B – Toelichting op beleidsaanvragen: Een nadere onderbouwing van de ingediende beleidsaanvragen per programma.
- Bijlage C – Afkortingenlijst: Een verklarende lijst van afkortingen die in dit document worden gebruikt.

Programma's

0 Bestuur en ondersteuning

De gemeente Dijk en Waard is nauw betrokken bij inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers en heeft oog voor wat er speelt. Verbinding met de samenleving is voor ons cruciaal omdat het de besluitvorming verbetert, de betrokkenheid verhoogd, de sociale cohesie vergroot en de transparantie én het vertrouwen bevordert.

We werken samen met de samenleving en andere overheden en hechten waarde aan betrouwbaarheid, toegankelijkheid en een open benadering. Vanuit een solide basis bepalen we samen de koers, waarbij we flexibel inspelen op veranderende omstandigheden en ruimte geven aan creativiteit en innovatie. Zo kunnen we effectief omgaan met een continu veranderende wereld en financiële uitdagingen. Dit kan van invloed zijn op het moment waarop we onze doelen bereiken. Waar mogelijk zoeken we de samenwerking, op een manier die past bij alle betrokkenen.

Ontwikkelingen

Gebiedsgericht werken

Inmiddels zijn de pilots Dorps- en Wijkgericht werken geëvalueerd. Dit heeft geleid tot een fundamentele keuze van de raad om gebiedsgericht werken te verankeren en in te voeren in alle gebieden van Dijk en Waard. In 2025 zal dit resulteren in een grotere aanwezigheid in de verschillende deelgebieden. Verwacht wordt dat in 2026 voor alle gebieden een gebiedsagenda wordt vastgesteld, gebaseerd op de uitgevoerde gebiedsanalyses, waarin de belangrijkste opgaven per gebied worden benoemd.

Ten aanzien van gebiedsgericht werken gaat het ook om een nieuwe manier van werken die de gehele ambtelijke organisatie raakt. Deze werkwijze zal eigen gemaakt moeten worden en vereist tevens een andere verdeling van mensen en middelen.

Digitalisering

Digitalisering speelt een blijvende rol in onze samenleving. Technologische ontwikkelingen transformeren onze manier van leven en doen een beroep op ons verandervermogen. De gemeente blijft daarom stappen zetten in deze digitale transformatie door onder andere het verkennen en inzetten van AI-toepassingen. Bij deze verkenning houden we rekening met ethiek, privacy en informatieveiligheid, zodat we met AI-toepassingen de dienstverlening verder kunnen verbeteren.

Digitalisering beïnvloedt ook hoe inwoners en de gemeente omgaan met informatie en data. Zowel vanuit Europa als het Rijk worden regels gesteld aan de manier waarop gemeenten omgaan met informatievoorziening. Deze regels zijn vertaald naar verschillende veranderopgaves binnen verschillende wetten en regelingen zoals de AI-act, Wet open overheid (Woo) en cyberbeveiligingswet ook wel Network and Information Security 2-richtlijn (NIS2) (De NIS2 verbetert de cyberbeveiliging en meldingsvereisten voor essentiële diensten in de EU).

Daarnaast zien we dat openbare orde en veiligheid een steeds grotere digitale component kennen, wat nieuwe risico's met zich meebrengt zoals beschreven in programma 1.

Dienstverlening

Het is belangrijk dat de dienstverlening toegankelijk is en blijft voor iedereen, ongeacht hun achtergrond of capaciteiten. Dit betekent dat we zorg moeten dragen voor inclusieve en gebruiksvriendelijke (digitale) oplossingen, zodat niemand wordt buitengesloten. Daarnaast wil de

gemeente blijvend inspelen op de behoeften en verwachtingen van inwoners en ondernemers. Dit doen we niet alleen door de dienstverlening continu te verbeteren en te innoveren, maar ook door dienstverlening duurzaam te verankeren in het DNA van de organisatie. Dit is een opgave voor de komende jaren.

Een concrete ontwikkeling binnen onze dienstverlening is dat de wetgever aangescherpte eisen ten aanzien van functiescheiding bij het reisdocumentenproces heeft gesteld. Dit betreft een autonome ontwikkeling waarbij verplicht tenminste drie verschillende personen betrokken zijn bij één aanvraag. Voorsnog lijken we deze extra eis binnen de formatie te kunnen oplossen.

Regionale samenwerking en representatie

In 2026 intensificeert gemeente Dijk en Waard haar regionale samenwerking en verstevigt zij haar positie op regionaal, bovenregionaal en landelijk niveau. Dit sluit aan bij de strategische koers en onderstreept het belang van effectieve interbestuurlijke samenwerking.

Als op één na grootste gemeente in Noord-Holland Noord nemen wij onze verantwoordelijkheid serieus. We investeren in bestuurlijke netwerken, treden op als maatschappelijke partner en versterken onze representatie. Dit doen we door externe relaties te optimaliseren en de interne bewustwording te vergroten. Regionale samenwerking is niet alleen een beleidsinstrument, maar ook essentieel voor democratische legitimiteit. We blijven reflectief op gemeenschappelijke regelingen en zoeken samenwerkingen met concrete meerwaarde voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Zoals de Regio Deal Noord-Holland Noord. Dit is een samenwerkingsverband tussen het Rijk, regio, provincie NH en triple helix-partijen. Met een totale investering van € 65 miljoen, waarvan de helft door het Rijk wordt ingebracht, richt de deal zich op het versterken van brede welvaart in Noord-Holland-Noord alsmede de versterking van de samenwerking binnen de regio. De programmaliijnen Beter Leren, Beter Werken en Beter Leven vormen de kern van de deal. Eind vorig jaar is er een convenant opgesteld, waarin de inhoud waaraan gewerkt gaat worden door alle partijen is ondertekend. Om ervoor te zorgen dat de Regio Deal Noord-Holland Noord in werking kan treden, is het noodzakelijk dat het wordt geïnstitutionaliseerd. De Regio Deal Noord-Holland Noord wordt een eigen entiteit, in de vorm van een stichting, van waaruit de 23 partners gaan samenwerken met andere partners in de regio. Vanuit deze samenwerking kan de samenwerking in de regio Noord-Holland-Noord tussen de verschillende overheden, het bedrijfsleven en het onderwijs, met name het praktijkgerichte onderwijs, een impuls krijgen. Dit sluit goed aan bij de inzet van de gemeente Dijk en Waard om de contacten met de directe buurgemeenten Alkmaar, Bergen, Koggenland, Hollands Kroon en Opmeer te intensiveren.

Financiën

De financiële positie van de gemeente staat onder druk door oplopende kosten en onzekerheden in de rijksbijdragen. Vanaf 2026 wordt het zogeheten ravijnjaar zichtbaar: middelen vanuit het Rijk nemen af, terwijl structurele uitgaven blijven toenemen. Om de begroting in balans te houden, is het noodzakelijk om kritisch te kijken naar bestaande uitgaven en mogelijke inkomstenbronnen. Efficiëntieverbeteringen en prioritering van beleid zijn daarbij essentieel. De gemeenteraad heeft gevraagd om met plannen om te komen tot een sluitende begroting.

Mobiliteitsbeleid en verbouwing gemeentehuis

De implementatie van het nieuwe parkeerbeleid heeft ook gevolgen voor onze organisatie op het gebied van arbeidsvoorwaarden. In de komende periode onderzoeken we hoe we hier binnen de organisatie mee om kunnen gaan en welk beleid we hierop kunnen ontwikkelen. Indien noodzakelijk verwerken we de financiële consequenties in de begrotingsvoorstellen.

Daarnaast heeft de geplande verbouwing van het gemeentehuis mogelijk structurele gevolgen voor de exploitatiekosten, met name op het gebied van onderhoud en facilitaire voorzieningen. Dit omvat onder andere extra schoonmaakkosten om een veilige en representatieve werkomgeving te garanderen. De financiële impact wordt in de komende maanden in kaart gebracht en, indien nodig, verwerkt in begrotingsvoorstellen.

Communicatie Raad

De raad publiceert elke twee weken in het nieuwsblad Dijk en Wijk het gemeentenieuws over de komende vergaderingen met als doel om de inwoners op de hoogte te houden van de voorliggende raadvorstellen en de besluiten hierover. De kosten hiervoor zijn eerder niet geraamd in de budgetten van de gemeenteraad.

Sloop-nieuwbouw werkplaats gemeentewerf

Op de gemeentewerf aan de Beukenlaan in Heerhugowaard is behoefte aan nieuwbouw van de werkplaats. De werkplaats is een professionele garage met monteurs die bijna al het materieel van het Stadsbedrijf onderhouden. De bestaande werkplaats is bijna 50 jaar oud en sterk verouderd. Bovendien is de werkplaats te klein om onderhoud aan het grootste materieel te doen en om naast planmatig onderhoud ook storingsonderhoud te kunnen doen. Door nieuwbouw kan daarnaast een veiligere en gezondere werkomgeving gecreëerd worden voor de monteurs.

In de begroting (meerjaren investeringsplan) is rekening gehouden met een investering van circa € 1,9 miljoen in de werkplaats van het Stadsbedrijf. Het realiseren van een bouwwerk van deze omvang en met deze project specifieke omstandigheden is niet haalbaar voor dit bedrag. In de loop van 2025 ontstaat inzicht in het definitieve ontwerp voor de sloop-nieuwbouw van de werkplaats en het budget dat ervoor nodig is om tot realisatie over te kunnen gaan. Op dat moment wordt de raad gevraagd om aanvullend budget.

Programmadoelstellingen

Samen met de samenleving

1. Wij zijn bezig met de uitrol van de gebiedsgerichte aanpak, vanuit weten wat er speelt als uitgangspunt. Maatwerk is de norm en de gemeente staat in contact met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners;
2. We stimuleren een aanpak waarin we continu leren en in verbinding blijven met de samenleving;
3. Het beleid voor samenwerking en participatie wordt in 2026 verder uitgevoerd en mogelijk aangevuld op basis van de ervaringen met gebiedsgericht werken.

Wij zijn bezig met de uitrol van de gebiedsgerichte aanpak 'Gebiedsgericht werken', vanuit weten wat er speelt als uitgangspunt. Maatwerk is de norm en de gemeente staat in contact met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners;

Digitalisering

1. We voeren activiteiten van het uitvoeringsplan visie op informatievoorziening uit, zodat de gemeente Dijk en Waard steeds meer voorbereid is op de uitdagingen en kansen van de digitale transformatie. De interne en externe samenwerking, veiligheid en verbeteringen van de dienstverlening staan hierbij centraal. Zo creëren we een meer open, veilige en productieve informatievoorziening, waarin data-integriteit en transparantie hoog in het vaandel staan;
2. We geven invulling aan de nieuwe Europese en nationale informatiewetgeving op basis van onze ambities en het verbeteren van de dienstverlening aan onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties;
3. We verkennen en zetten AI-toepassingen in, rekening houdend met de mogelijkheden en risico's, om de dienstverlening verder te verbeteren.

Dienstverlening:

1. Onze dienstverlening is online waar het kan en persoonlijk waar dat passend is. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties kunnen steeds meer en beter digitaal bij de gemeente terecht;
2. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties ervaren de publieke dienstverlening van Dijk en Waard als mensgericht, toegankelijk en betrouwbaar;
3. In het kader van de Woo start de gemeente Dijk en Waard met het actief openbaar maken van informatie via een openbaar digitaal platform. Dit vergroot transparantie en maakt het makkelijker om deel te nemen aan het democratisch proces;
4. In belangrijke processen als bezwaar- en klachtafhandeling blijven we in verbinding met de inwoner en leren we van de feedback. Dat doen we door direct te bellen nadat een bezwaarschrift of klacht is binnengekomen. De inwoner voelt zich zo gehoord en er wordt samen gezocht naar mogelijke oplossingen. De feedback van de inwoner wordt geëvalueerd en daarvan wordt geleerd. De klacht- en bezwaarafhandeling door de gemeenschappelijke regelingen waarin we deelnemen, wordt eveneens gemonitord.

Regionale samenwerking en representatie

1. We versterken de ondersteuning in en verdere professionalisering van representatie en profilering van onze gemeente;
2. We zetten in op het nog beter organiseren van onze externe betrekkingen en gaan investeren in bewustwording over dit onderwerp binnen onze organisatie.

Financiën

1. Een structureel sluitende begroting met positief oordeel van de provincie;
2. Een ontwikkeling van de lasten voor inwoners en ondernemers, passend bij de financiële positie van de gemeente;
3. Waar mogelijk kopen wij duurzaam, circulair en regionaal in.

Aanvullingen bestaand beleid

Onderstaand het overzicht van de aanvragen voor aanvullend beleid voor het programma Bestuur en ondersteuning. Deze aanvraag is conform genomen raadsbesluit.

In bijlage B staat een tekstuele toelichting per aanvraag.

		<i>bedragen in eur x1.000</i>			
nr	Omschrijving	2026	2027	2028	2029
P0 01	Gebiedsgericht werken - Dorps en wijkgericht werken	1.079	308	50	0

1 Veiligheid

Dijk en Waard wil een fijne en veilige gemeente zijn. Een gemeente waar onveiligheid, zoals (ondermijnende) criminaliteit en overlast, wordt aangepakt. En waar ruimte is om een levendige en bruisende gemeente te kunnen zijn. Wij hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid om de veiligheid en leefbaarheid in onze gemeente te vergroten, zowel op het land als op het water. Wij werken nauw samen met de politie, de Veiligheidsregio en tal van maatschappelijke organisaties

Ontwikkelingen

Toenemende internationale spanningen

De veiligheid en vrijheid in Nederland staan onder druk in vergelijking met voorgaande jaren. Internationale spanningen zijn toegenomen, en Nederland wordt geconfronteerd met regelmatige cyberaanvallen en spionageactiviteiten. Thema's zoals militaire dreiging en langdurige stroomuitval zijn van toenemend belang. Dit vereist een samenleving die veerkrachtig en weerbaar is. De veiligheidsregio's vervullen in de beheersing van crisis een belangrijke aanjagende rol en hebben inwoners, gemeenten en maatschappelijke organisaties nodig om een veerkrachtige en weerbare samenleving te bevorderen en iedereen voor te bereiden op mogelijke crisissituaties. Als gemeente dienen we ook op dit vlak het eigen huis op orde te brengen.

Politiecapaciteit onder druk

De politie in Nederland kampt al geruime tijd met capaciteitsproblemen, en deze situatie zal naar verwachting nog enkele jaren aanhouden. Deze capaciteitsproblemen hebben gevolgen voor de inzetbaarheid van de politie in heel Nederland. Zo pleit de politie in de aanpak van personen met onbegrepen gedrag al een geruime tijd voor meer aandacht voor hulpverlening om incidenten te voorkomen. Dit vanwege de veelheid van meldingen bij de politie op dit vlak. Ook adviseert de politie steviger op het gebied van evenementenveiligheid en vragen ze meer risicoreducerende maatregelen. Evenementen kunnen een zware belasting vormen voor de politiecapaciteit. Dit kan leiden tot een grotere druk op de beschikbaarheid van politiepersoneel op andere plaatsen.

Explosies en autobranden

De afgelopen jaren is er een zorgwekkende toename van explosies en autobranden in woonwijken in Nederland, ook in Dijk en Waard. Veel van deze gebeurtenissen zijn gerelateerd aan conflicten binnen het criminele circuit. Helaas worden deze methodes steeds vaker gekopieerd naar conflicten in de persoonlijke en relationele sfeer. Explosies en autobranden hebben een grote impact op de veiligheid en het welzijn van bewoners in getroffen gebieden. Gemeenten maken aanzienlijke kosten voor maatregelen zoals cameratoezicht.

Ondermijning

Criminelen maken soms gebruik van legale bedrijven en diensten voor hun illegale activiteiten, wat een bedreiging vormt voor de veiligheid en integriteit. Dit fenomeen, bekend als ondermijning, heeft een ontwrichtend effect op de samenleving door de vermenging van de onder- en bovenwereld. Ondermijning is vaak niet zichtbaar, kent geen directe slachtoffers, maar heeft wel een negatief effect op het veiligheidsgevoel van inwoners en ondernemers. De aanpak van ondermijning is niet langer uitsluitend de verantwoordelijkheid van de politie en het Openbaar Ministerie. Gemeenten spelen een cruciale rol door preventieve maatregelen te nemen en richt zich hiermee op het aanpakken van effecten van georganiseerde criminaliteit. In Dijk en Waard zetten we de ingezette koers op het thema ondermijning voort.

Weerbare Jeugd

Dijk en Waard is een snel groeiende gemeente met veel jeugdigen. In Dijk en Waard willen we onze jongeren stimuleren in hun ontwikkeling en een fijne leefomgeving voor hen realiseren. Jongeren bevinden zich in een fase van hun leven waarin ze zich mentaal aan het ontwikkelen zijn, meer loskomen van ouders en meer hun grenzen opzoeken. Daarom lopen juist jongeren meer risico om verminderd weerbaar te zijn tegen bijvoorbeeld criminaliteit, uitbuiting, radicalisering en andere negatieve invloeden en verleidingen. De aantrekkingskracht van criminaliteit hangt vaak samen met verschillende onderliggende problemen, zoals een gebrek aan toekomstperspectief, een verslaving, voortijdig schoolverlaten, een onveilige thuissituatie of financiële problemen. In Dijk en Waard willen we ervoor zorgen dat jongeren veilig, gezond en kansrijk kunnen blijven opgroeien. Weerbaarheid kan worden gezien als een belangrijke beschermende factor voor veilig, gezond en kansrijk opgroeien. Daarom is besloten om het thema Weerbare Jeugd te prioriteren. Dit vraagt om een integrale aanpak, waarbij samenwerking nodig is tussen partners uit het veiligheidsdomein, het sociaal domein en het onderwijsdomein. Met het Uitvoeringsplan Weerbare Jeugd wordt beoogd de samenhang op het thema te versterken en richting te geven aan de inzet.

Professionalisering van de boa's

Boa's zijn een grotere rol gaan spelen in het lokale veiligheidsbeleid. Door een taakverschuiving bij de politie krijgen boa's steeds meer taken en bevoegdheden. Deze verschuiving maakt dat het vak van boa's in verandering is. Boa's nemen steeds meer taken op het gebied van leefbaarheid over. Om deze ontwikkeling bij te houden, gecombineerd met de groei van de gemeente, is de afgelopen jaren in Dijk en Waard flink geïnvesteerd in het boa-team. Dit zien we terug in het aantal boa's, hun inzetbaarheid en uitrusting. Op dit moment wordt op landelijk niveau het huidige boa-stelsel bekeken. Dit onderzoek is geïnitieerd door het ministerie van Justitie en Veiligheid en richt zich op verschillende aspecten, zoals de opleiding, bevoegdheden en de rol van boa's in de samenleving. Deze beschouwing is essentieel om ervoor te zorgen dat boa's optimaal worden voorbereid op hun taken en verantwoordelijkheden in een steeds veranderende samenleving. Het nieuwe stelsel moet meer maatwerk en regie bieden voor gemeenten en handhavers, gericht op actuele taken en lokale behoeften. Voor Dijk en Waard zal de focus op het gebied van boa's het komende jaar komen te liggen op verder ontwikkelen van informatiegestuurd werken.

Digitalisering van de samenleving

De samenleving verandert en we zien dat openbare orde en veiligheid een digitale component kennen die steeds groter wordt. Dit brengt nieuwe risico's met zich mee, zoals gedigitaliseerde vormen van criminaliteit, cyberaanvallen, desinformatie en datalekken, waartegen inwoners, ondernemers, instanties en de gemeentelijke organisatie zich proberen te verweren. Er is een toename zichtbaar van burgers die online polariserende en radicale uitingen doen. Dit heeft directe gevolgen voor de openbare orde en het gevoel van onveiligheid.

Programmadoelstellingen

De programmadoelstellingen komen voort uit het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026. Dit plan beschrijft vier strategische thema's, waaraan de onderstaande doelen zijn gekoppeld.

Veilige woon- en leefomgeving

1. Het verminderen van overlast;
2. Het behouden van de mate van tevredenheid over de fysieke woon- en leefomgeving;
3. Het tegengaan van veelvoorkomende criminaliteit.

Ondermijning

1. Het voorkomen van misbruik van vergunningen en subsidies;
2. Het terugbrengen van gelegenheidsstructuren voor criminaliteit op bedrijventerreinen en recreatieparken in Dijk en Waard;
3. Het voorkomen van uitbuiting en mensenhandel.

Digitale veiligheid

1. Een passende beveiliging van gemeentelijke processen en informatie;
2. Bijdragen aan het voorkomen dat inwoners, bedrijven en voorzieningen slachtoffer worden van strafbare cybergerelateerde zaken;
3. Meer inzicht in de digitale ontwikkelingen in de samenleving.

Zorg en Veiligheid

1. De weerbaarheid van kwetsbare inwoners, met name jongeren vergroten;
2. De verbinding tussen het Zorg- en Veiligheidsdomein versterken;
3. Het vergroten van het begrip voor elkaar.

Aanvulling bestaand beleid

Voor programma 1 Veiligheid zijn geen aanvragen.

2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Bereikbaarheid, nabijheid van goed openbaar vervoer, verkeersveiligheid en goed onderhouden wegen dragen bij aan fijn wonen en leven. Het zijn belangrijke voorwaarden voor de sprong vooruit die we in Dijk en Waard willen maken.

Ontwikkelingen

Om onze ambities voor woningbouw en economie waar te kunnen maken, werken we niet alleen lokaal, maar ook samen met de regiogemeenten, de provincie Noord-Holland en het Rijk aan de bijbehorende bereikbaarheidsopgave. Dit doen we vanuit de Regionale Agenda Mobiliteit Regio Alkmaar (RAM) op onder andere de Zaancorridor (meer treinen laten rijden) en het aanleggen van doorfietsroutes. Het tweede document dat hiervoor dient is de Regionaal Investeringsagenda Regio Alkmaar (RIA) waar onder andere de BoLbrug/Spoorviaduct N242 in staan genoemd.

Regionale Investeringsfonds mobiliteit

Naast bovengenoemde regionale documenten, wordt er tevens een verkenning uitgevoerd naar de organisatie van een Regionaal Investeringsfonds Mobiliteit Regio Alkmaar om ons deel aan deze mobiliteitsopgaven te kunnen financieren. Voor deze verkenning is een notitie opgesteld en zijn de volgende uitgangspunten opgenomen: scope, looptijd, omvang, verdeelsleutel, bekostiging, fasering, periodieke evaluatie en mogelijkheid van inzet van bestaande middelen. Vanuit de raad is al een reserve met dit doel opgenomen met in 2028 een inleg van 5 miljoen euro.

Verkeersveiligheid

Eind 2024 en begin 2025 is een Rekenkamer onderzoek uitgevoerd naar verkeersveiligheid binnen de gemeente. Het doel van dit onderzoek was om de werkwijze met betrekking tot verkeersveiligheid te analyseren en daar waar mogelijk bij te sturen op de aanpak. De reeds opgehaalde informatie wordt gebruikt om een meerjaren uitvoeringsplan verkeersveiligheid op te stellen voor 2025 en verder, waarbij gebruik wordt gemaakt van de conclusies en aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek.

Altongebied

Voor de optimalisatie van het verkeer in Alton is een Verkeersplan 2020 vastgesteld in het kader van het Gebiedsakkoord Alton. Deze is in 2024 geactualiseerd. Voor de rotonde Altonstraat - Hasselaarsweg-(toekomstige) Vaandeldrager is een voorbereidingskrediet (onderzoeksgeld) vanuit het project beschikbaar. Voor de uitvoering komt een voorstel naar de raad. Het voorstel behelst dekking uit de (verwachte) opbrengsten (incidentele baat) van de grondverkoop in de Vaandel Noord aan Prorail.

Programmadoelstellingen

1. Goede aansluiting op het (boven)regionale netwerk van weginfrastructuur en spoor;
2. Een verkeersveilige, toegankelijke en gezonde woon- en leefomgeving.

Aanvullingen bestaand beleid

Onderstaand het overzicht van de aanvragen voor aanvullend beleid voor het programma Verkeer, vervoer en waterstaat. Aanvraag P2 03 is conform genomen raadsbesluit.

In bijlage B staat een tekstuele toelichting per aanvraag.

		<i>bedragen in eur x1.000</i>			
nr	Omschrijving	2026	2027	2028	2029
P2 01	Groeigelden	250	250	250	250
P2 02	Kunstwerken	60	60	60	60
P2 03	Integraal Parkeerbeleid	352	306	548	519
Totaal		999	873	1.040	1.011

3 Economie

Doeners en makers. Zonder opscheppen en overdrijven. Dijk en Waard heeft een sterke economische positie in de regio met ruim 33.000 banen en dit is groeiende. Onze ondernemers betekenen meer voor ons dan alleen werkgelegenheid en een inkomen voor hun personeel. Ze bouwen letterlijk en figuurlijk mee aan Dijk en Waard en we laten zien dat we daar trots op zijn. Meer werkgelegenheid in onze regio vinden we belangrijk. Dit met het oog op de groei van het aantal inwoners de komende jaren. In de Strategische omgevingsvisie geven we richting aan hoe we in de toekomst willen omgaan met de economische ontwikkelingen. Wij streven dan ook naar een veerkrachtige, toekomstbestendige, innovatieve en duurzame economische ontwikkeling

Ontwikkelingen

Duurzame economische ontwikkeling

De komende jaren blijft de aandacht gericht op het verder opbouwen van de samenwerking met ondernemersverenigingen en het beroepsonderwijs (triple helix model). In de Strategische omgevingsvisie geven we richting aan hoe we in de toekomst willen omgaan met de ontwikkeling van, en vraag naar ruimte op onze bedrijventerreinen. De verduurzaming van bedrijventerreinen en het stimuleren van compacte winkelgebieden maken hiervan deel uit. Tevens wordt er gewerkt aan een circulaire economie (zie programma 7).

Momenteel heeft netcongestie onze volle aandacht. Hierdoor kunnen bedrijven niet aangesloten worden op het energienetwerk. Samen met ondernemers, de provincie en de netbeheerders werken we aan oplossingen. Bijvoorbeeld op Breekland, waar samen met ondernemers de mogelijkheden worden verkend om voor te sorteren op een Smart Energy Hub. Daarnaast is binnen het stimuleringsprogramma Energiehubs van de Provincie, Zuiderdel geselecteerd voor de Plan- en ontwerpfase en Alton geselecteerd voor de Verkennende fase. Dat betekent dat deze terreinen ondersteuning krijgen bij het onderzoek naar mogelijke Energiehubs.

Regio Deal Noord-Holland

Het openstellen van de regeling van de Regio Deal vanaf juli 2025 biedt de mogelijkheid om de brede welvaart voor Noord-Holland Noord (Van Uitgeest tot en met Texel) structureel te verbeteren op drie programmalijnen: 'beter leren, beter werken, beter leven'. De investering van het Rijk is gebaseerd op 50% cofinanciering door de indieners van projecten. Voor Dijk en Waard is onder andere het beroepsonderwijs een pijler waar we op Noord-Holland Noord niveau willen inzetten om talent voor de regio te behouden en opleidingen aan te laten sluiten op de behoeften van onze bedrijven.

Arbeidsmarkt

Er is een groeiende krapte op de arbeidsmarkt. Er is schaarste aan personeel in nagenoeg alle economische sectoren. We hebben te maken met maatschappelijke opgaven (bijv. tekort aan praktisch opgeleiden in de zorg en techniek). Vanuit het sociaal domein wordt gewerkt aan opgaven rondom participatie, onderwijs en zorg. Vanuit het ruimtelijk domein wordt gewerkt aan de economische ontwikkelingen en vindt samenwerking plaats met ondernemers. Het is wenselijk om meer grip te hebben op het brede speelveld. Hiervoor is versterking van onze inzet wenselijk.

Recreatie en toerisme

Nederland als vakantiebestemming en dagjes uit in de eigen omgeving zijn belangrijker geworden. Voor Dijk en Waard is dit een kans met onder meer onze musea, recreatiegebieden, winkelgebieden, horeca en evenementen. Ook versterken we de wandel-, vaar- en

fietsmogelijkheden. Daarnaast is er steeds meer aandacht voor natuur, cultuurhistorie, erfgoed, gezondheid, duurzaamheid en leefbaarheid.

Op basis van de Uitvoeringsagenda Toerisme en Recreatie Regio Alkmaar 2025-2027 wordt gewerkt aan het beter spreiden van toeristen en recreanten over de regio en door het jaar heen. Dit draagt bij aan het verminderen van drukte in bepaalde gemeenten tijdens piekmomenten en biedt andere gemeenten, zoals Dijk en Waard, de kans om jaarrond meer bezoekers aan te trekken. Hierbij wordt gestreefd naar een evenwichtige balans tussen toeristische groei en leefbaarheid, met behoud en versterking van de aantrekkelijkheid van de regio voor bewoners, ondernemers en bezoekers.

Programmadoelstellingen voor 2026

1. Dijk en Waard heeft een duurzaam en aantrekkelijk vestigings- en ondernemersklimaat;
2. In Dijk en Waard zijn onderwijs, arbeidsmarkt en gemeente goed op elkaar aangesloten (triple helix model);
3. Dijk en Waard biedt veel mogelijkheden voor inwoners en bezoekers om te recreëren op het gebied van natuur, water en groen;
4. Onze winkelcentra zijn veilig, toegankelijk, plezierig en aantrekkelijk voor het winkelend publiek.

Aanvulling bestaand beleid

Voor programma 3 Economie zijn geen aanvragen.

4 Onderwijs

Het is onze missie om jeugdigen uit te dagen het beste uit zichzelf te halen, zodat het vertrouwen in eigen kunnen wordt versterkt. Daarom werken we samen met het onderwijs, ondernemers en andere organisaties aan economische zelfstandigheid en gelijke kansen. Dat begint op jonge leeftijd; een stevige basis begint al binnen de vroeg- en voorschoolse opvang en in het basisonderwijs. Inclusie zou een vanzelfsprekendheid moeten zijn.

Ontwikkelingen: Inclusieve en passende opvang en onderwijs

Passende kinderopvang

Het aantal kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte in de kinderopvang groeit. Er is onvoldoende passend aanbod voor deze kinderen. In samenwerking met de kinderopvang en het basisonderwijs werkt Dijk en Waard aan de mogelijkheden om passende kinderopvang structureel vorm te geven.

Werken aan inclusief onderwijs

Binnen het onderwijs is sprake van een tekort aan leraren en schoolleiders. Bovendien is er een toenemende vraag naar gespecialiseerd onderwijs. We zien groeiende wachtlijsten binnen de (jeugd)zorg en een groeiende vraag naar gespecialiseerd onderwijs. Ook zijn er knelpunten rondom leerlingenvervoer. Door zoveel mogelijk kinderen dichtbij huis inclusief onderwijs te bieden, zijn minder kinderen aangewezen op gespecialiseerd onderwijs verder weg van huis. De beweging naar inclusief onderwijs staat niet op zichzelf, maar is onderdeel van de bredere ontwikkeling naar een inclusieve(re) samenleving.

Nieuwe uitvoeringsagenda Passend Onderwijs

Onderwijs en jeugdhulp hebben grote raakvlakken. Om de koppeling tussen onderwijs en jeugdhulp soepel te laten verlopen stellen de regiogemeenten samen met de samenwerkingsverbanden iedere vier jaar een nieuwe uitvoeringsagenda op. In deze uitvoeringsagenda worden de gezamenlijke ambities en plannen uitgesproken. Thema's zijn onder andere het formuleren van een visie op inclusief onderwijs en het ontwikkelen van een dekkend aanbod voor kinderen met een hulpvraag. Verder zit er een duidelijk verband met de hervormingsagenda en ontwikkelmaatregelen die we als gemeente in het kader van jeugdzorg gaan nemen.

Ontwikkelingen: Overgang van school naar duurzaam werk

Versterking samenwerking onderwijs-arbeidsmarkt (triple helix)

De aansluiting van het onderwijs met de arbeidsmarkt is een steeds belangrijker thema. Deze komt ook terug bij programma economie. Er is een tekort aan geschoold personeel, met name in de bouw en techniek, in de zorg en het onderwijs. Daarom werken we aan een versterking van de samenwerking tussen gemeente, onderwijs en ondernemers (triple helix). Onze inzet is erop gericht om (praktisch opgeleide) jongeren aan onze gemeente te binden zodat zij inzetbaar zijn en blijven voor de opgaven waar we als gemeente mee te maken hebben.

Dijk en Waard on stage is een voorbeeld die past binnen deze ambitie. Dit is een jaarlijks initiatief dat derdejaars vmbo-leerlingen ondersteunt bij hun loopbaankeuzes door hen in contact te brengen met lokale beroepsbeoefenaren. Dit heeft ook een positief effect op het verlagen van het aantal voortijdig schoolverlaters. Het programma bestaat uit een beroepenfeest (met plaats voor 600 leerlingen en 165 beroepsbeoefenaren) en een Doe Dag (leerlingen bezoeken werkplekken van beroepsbeoefenaren).

Van school naar duurzaam werk – Voortijdig schoolverlaten (VSV)

Er zijn ontwikkelingen rondom voortijdig schoolverlaten (VSV) en de nieuwe Wet van school naar duurzaam werk. Het huidige VSV-programma is verlengd tot eind 2025 en er wordt gewerkt aan een nieuw programma voor 2026-2030.

De Wet van school naar duurzaam werk richt zich op het verbeteren van de overgang van school naar werk voor jongeren, vooral voor degenen met een afstand tot de arbeidsmarkt en voortijdige schoolverlaters. Voor 2026 zijn de volgende ontwikkelingen gepland:

- Uitbreiding doelgroep: jongeren tot 27 jaar, inclusief ex-pro/vso-leerlingen en jongeren met psychosociale problemen;
- Versterkte samenwerking: wettelijke basis voor samenwerking tussen scholen, gemeenten en doorstroompunten;
- Aanvullende loopbaanbegeleiding: verplichte begeleiding tijdens en tot een jaar na diplomering voor praktijkonderwijs, voortgezet speciaal onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs;
- Gegevensuitwisseling: wettelijke basis voor gegevensuitwisseling op casusniveau om de begeleiding te verbeteren.

Programmadoelstellingen

Een sterke sociale basis (route 1 Integraal beleidskader sociaal domein)

1. We stimuleren dat elke leerling een schoolloopbaan volgt die past bij hun wensen en mogelijkheden, zodat minder leerlingen voortijdig stoppen met school;
2. De verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt versterken, waardoor arbeidsmarktpotentieel van leerlingen verhoogd en behouden wordt in Dijk en Waard.

Passende ondersteuning dichtbij de inwoners (route 2 Integraal beleidskader sociaal domein)

1. We bieden ondersteuning en begeleiding aan volwassenen die moeite hebben met het vinden van de juiste mogelijkheden om hun leerdoelen te halen en basisvaardigheden te verbeteren.

Toekomstbestendige onderwijshuisvesting

1. We zorgen voor moderne toekomstbestendige schoolgebouwen met het Integraal Huisvestingsplan en het Masterplan voortgezet onderwijs. Ons doel is om voor ieder kind passende opvang, goed onderwijs, een doorlopende leerlijn van 0-23 jaar, duurzaamheid en bewegingsonderwijs te bieden.

Aanvullingen bestand beleid

Onderstaand de aanvraag voor aanvullend beleid voor het programma Onderwijs. Dijk en Waard on Stage was tot en met 2025 opgenomen in de begroting. De wens en de ambitie is om Dijk en Waard On Stage structureel voort te zetten.

bedragen in eur x1.000

nr	Omschrijving	2026	2027	2028	2029
P4 01	Dijk en waard onstage	35	35	35	35

Daarnaast is er een aanvraag voor een gewenste investering Masterplan VO. De raad heeft bij de besluitvorming over het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs gevraagd om een Masterplan voor de huisvesting van het voortgezet onderwijs en de financiële consequenties daarvan.

5 Sport, cultuur, recreatie en openbare ruimte

Sport, kunst en cultuur en recreatie zijn belangrijke bouwstenen voor een sterke sociale basis. Het aanbod in Dijk en Waard zorgt voor plezier bij inwoners. Het draagt bij aan ontwikkeling van vaardigheden, de mentale en lichamelijke gezondheid, welzijn, zelfredzaamheid, participatie, integratie, sociale cohesie en leefbaarheid en het voorkomt eenzaamheid.

Sport, kunst en cultuur hebben een directe relatie met Programma 4 Onderwijs en Programma 6 Sociaal domein. Samen vormen zij het sociaal domein. Onze strategische partners zijn cruciaal om onze doelstellingen op onder andere het gebied van sport, kunst en cultuur te realiseren. Ook de openbare ruimte speelt een belangrijke rol bij bewegen en gezondheid. Een openbare ruimte met een goede staat van het onderhoud nodigt uit om naar buiten te gaan, te ontmoeten, te bewegen en plezier te maken.

In Dijk en Waard bouwen we samen aan een vitale samenleving, waar saamhorigheid, vertrouwen en goede communicatie belangrijk zijn. Waarin inwoners elkaar helpen, steunen en motiveren om het beste uit hun leven te halen. Waarin iedereen meedoet naar eigen kunnen en uitgenodigd wordt om samen actief te zijn.

We streven ernaar dat alle inwoners van Dijk en Waard zoveel mogelijk voor zichzelf en voor elkaar zorgen en deel uitmaken van een sociaal netwerk. Hiervoor is een breed en laagdrempelig aanbod van activiteiten en ondersteuning nodig, liefst in de eigen buurt of wijk en goed bereikbaar voor onze inwoners. Dat kunnen wij niet zonder de inzet van het verenigingsleven, bewonersinitiatieven, vrijwilligersorganisaties en professionele organisaties. Het aanbod van voorzieningen bestaat ook uit aantrekkelijk groen, goed ingerichte recreatiegebieden en ons cultureel erfgoed. Deze zijn goed onderhouden met oog voor biodiversiteit. De voorzieningen groeien mee met de ontwikkeling van de gemeente.

Sport, kunst en cultuur maken een essentieel onderdeel uit van de sociale basis. Daarom zetten we met Route 1 van het Integraal beleidskader Sociaal domein in op het versterken hiervan.

Ontwikkelingen sport

Inclusief sporten stimuleren

Binnen het sportbeleid heeft inclusie onze speciale aandacht; sport moet voor iedereen toegankelijk zijn. Dit uit zich onder andere in het openstellen van sportaccommodaties en het betaalbaar houden van de sport voor alle inwoners.

De sportaccommodaties schoon, veilig en goed onderhouden

De gemeente wil hygiënische, veilige en goed onderhouden sportaccommodaties zodat inwoners gestimuleerd worden om te sporten, bewegen en elkaar te ontmoeten. De sportaccommodaties worden goed onderhouden. Zij zijn opgenomen in het meerjarenonderhoudsplan. Met de aankoop van zwembad de Bever in 2024 moet deze accommodatie in het meerjarenonderhoudsplan worden gevoegd. Ook verduurzaming van sportveldverlichting is een onderdeel dat moet worden toegevoegd.

Sportareaal verbreden en openstellen binnensport- en buitensportaccommodaties

Er is een groeiende erkenning van het belang van breed toegankelijke sportfaciliteiten, wat leidt tot initiatieven voor het uitbreiden en openstellen van zowel binnen- als buitensportaccommodaties, de open sportparken en open sporthallen. Er wordt een bewonersinitiatief onderzocht over het mogelijk realiseren van een pumptrack in Dijk en Waard.

Talentontwikkeling en stimuleren van topsport

Talentontwikkeling en de ondersteuning van topsport zijn essentiële componenten voor het succes van de sporters. Het ondersteunen van talentontwikkeling, van de breedtesport tot aan topsport, is van belang voor het behalen van sportieve successen op zowel lokaal als nationaal niveau.

Ontwikkelingen Cultuur

Groeiende vraag naar cultuuronderwijs

We zien dat de vraag naar cultuuronderwijs toeneemt. Dit zien wij als een positieve ontwikkeling.

Uitvoeringsprogramma Cultuur

In 2025 is het uitvoeringsprogramma Cultuur vastgesteld. In het uitvoeringsprogramma Cultuur zijn meerdere acties beschreven om gezamenlijk met de culturele sector van Dijk en Waard de culturele infrastructuur van de gemeente te behouden en te versterken.

Nieuwe bibliotheekwet

De dienstverlening van de bibliotheek heeft zich de afgelopen jaren steeds verder uitgebreid. Van oudsher was de bibliotheek de plek om een boek te lenen. Tegenwoordig heeft de bibliotheek een steeds grotere maatschappelijke taak gekregen. Zo biedt de bibliotheek een grote diversiteit aan activiteiten, zoals het ter beschikking stellen van kennis en informatie, het bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie, het bevorderen van lezen, kennismaken met kunst, cultuur en literatuur en het organiseren van ontmoeting en debat. Deze ontwikkeling helpt bij de versterking van de sociale basis,

De nieuwe bibliotheekwet (WSOB), verankert deze maatschappelijk functie van de bibliotheek. Dijk en Waard voldoet hier aan.

Ontwikkelingen: recreatie en cultureel erfgoed

Voorzieningen in Dijk en Waard omvatten aantrekkelijk groen, goed ingerichte recreatiegebieden en cultureel erfgoed. Deze zijn goed onderhouden, biodivers, uitnodigend en toegankelijk voor verblijf, beweging en ontspanning.

Gemeente Dijk en Waard heeft een rijke en diverse historie waarin alle inwoners een stukje van zichzelf kunnen terugvinden. Nieuwe wetten zoals de Erfgoedwet 2016 en de Omgevingswet 2024, evenals het Internationale Verdrag van Faro, stellen nieuwe eisen aan erfgoedzorg. Dit vraagt om een nieuwe kijk op de omgang met erfgoed. Het Erfgoedbeleid (raadsbesluit juni 2025) biedt handvatten hiervoor. Natuur- en recreatiegebieden zoals Oosterdel, Geestmerambacht, de Groene Loper en het Park van Luna bieden ruimte, rust en recreatiemogelijkheden dicht bij huis. Het gebied tussen de BoL-brug en fietsbrug De Krul wordt getransformeerd tot Kanaalpark. Hiermee worden de beide delen van de gemeente fysiek verbonden en ontstaat in het hart van de gemeente een landschapspark om elkaar te ontmoeten. Kanaalpark draagt ook bij aan een prettige leefomgeving van de nieuwe bewoners van Stationskwartier, Vaanpark en Westpoort, die minder eigen buitenruimte hebben. Deze gebieden zijn ook belangrijk voor biodiversiteit en als leefgebied voor plant, dier en mens.

Het Plan voor een Toekomstbestendig Oosterdel is vastgesteld door gemeente Dijk en Waard, Staatsbosbeheer, Stichting Veldzorg Oosterdel, Museum Broekerveiling en Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Het plan voorziet in maatregelen om de afkalving van de oevers van de eilanden te stoppen en de waterkwaliteit te verbeteren om binnen het waterlichaam de Kader Richtlijn Water-doelstelling voor helder water te kunnen halen. Middels gepaste beleving van de

aanwezige cultuurhistorische, landschappelijke en natuurlijke waarden wordt nog meer waardering, betrokkenheid en daardoor bescherming van het gebied nagestreefd.

Water verbindt in tijd en ruimte, mens, natuur en ondernemers. Dit is het motto van Langedijk ontwikkelt met water. LOMW wordt verbreed tot DWOMW. Met dit het beleid van Dijk en Waard Ontwikkelt met Water (DWOMW) beoogt de gemeente haar water en oevers beter en duurzamer te gebruiken om zich verder te ontwikkelen als een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat voor inwoners, ondernemers en bezoekers, voor flora en fauna en een robuust, klimaat adaptief watersysteem.

Ontwikkelingen: Openbare ruimte

Een ontwikkeling die nu en de komende jaren speelt, is dat de beperkt beschikbare openbare ruimte nodig is voor het behalen van verschillende ambities en om invulling te geven aan transitie (zowel bovengronds als ondergronds). Dit varieert van spelen tot wateropvang, en van trafohuisjes tot warmtenet en riolering.

Er is een onderscheid te maken tussen bestaande en nieuwe situaties. Bij herinrichting van bestaande situaties moeten nieuwe ontwikkelingen en transitie (zoals bijvoorbeeld het warmtenet of trafohuisjes) meegenomen worden. Dit vergt afweging en inpassing in het bestaande gebied.

Bij nieuwe situaties kan aan de voorkant een betere afweging en inpassing in het gebied gemaakt worden. Het is van belang om maatregelen voor bijvoorbeeld klimaat, biodiversiteit en energietransitie in een zo vroeg mogelijk stadium mee te nemen. Er vallen kosten te besparen door aan de voorkant een goede 0-situatie van het gebied te maken als referentie. Bijvoorbeeld door goed in kaart te brengen wat reeds aanwezig is in het gebied, kan ook een afweging gemaakt worden wat hergebruikt kan worden of wat nieuw nodig is.

Programmadoelstellingen

Een sterke sociale basis (route 1 Integraal beleidskader sociaal domein)

Sport

1. Sporten is voor iedereen in Dijk en Waard financieel en fysiek mogelijk, ongeacht leeftijd, achtergrond of beperking.
2. In Dijk en Waard zijn alle sportverenigingen en accommodaties goed onderhouden en voor iedereen toegankelijk.
3. Dijk en Waard is ondersteunend aan de ambities van talentvolle (top)sporters.

Cultuur

1. Inwoners van Dijk en Waard weten wat er op het gebied van kunst en cultuur aanwezig is en georganiseerd wordt, zodat meer inwoners deelnemen en/of lid zijn.
2. We stimuleren creativiteit, samenwerking en talentontwikkeling in broedplaatsen en bij De Binding.
3. Er is een breed aanbod van culturele activiteiten gericht op maatschappelijke opgaven (o.a. eenzaamheid, mentale gezondheid en laaggeletterdheid).

Recreatie (zie programma 3) en Erfgoed

1. Het behoud en versterking van ons culturele erfgoed Op basis van de evaluatie en besluitvorming in 2024 ontwikkelt het Museum BroekerVeiling zich verder door naar een museum als verrijking (scenario 3, zie raadsvoorstel 5 juli 2022 en begroting 2025).
2. In het laatste kwartaal van 2025 wordt de evenementenvisie opgeleverd waarbij wordt gezocht naar een evenwichtige balans tussen levendigheid en leefbaarheid.
3. Opgaven en projecten uit het programmaplan Kanaalpark worden geconcretiseerd. In 2026 wordt de wandelbrug van de Westdijk naar het Oosterdelgebied gerealiseerd en wordt de groenstrook tussen Westdijk 2 en Westdijk 4 ingericht als park.
4. Het treffen van voorbereidingen om maatregelen uit het Plan Toekomstbestendig Oosterdel tot uitvoering te kunnen brengen.

Openbare ruimte

De gemeente heeft tot doel te zorgen voor een duurzame en prettige leefomgeving. De inzet is om te blijven werken aan het thuis van de Dijk en Waarders. Dit is samengevat in de volgende doelstellingen:

1. Een karaktervolle leefomgeving die herkenbaar en uniek is en de identiteit versterkt.
2. Een leefomgeving die het milieu zo min mogelijk belast en welke habitat biedt voor een grote verscheidenheid aan planten en dieren.
3. Een leefomgeving die waterrobuust en klimaatbestendig is ingericht, waarin wordt toegewerkt naar een energieneutrale gemeente.
4. Een voor iedereen toegankelijke leefomgeving die veilig en bereikbaar is, welke uitnodigt tot ontmoeten en bewegen, en waarin mensen worden betrokken mee te doen.

Aanvullingen bestaand beleid

Onderstaand de aanvraag voor aanvullend beleid voor het programma Sport, cultuur, recreatie en openbare ruimte. Het genoemde voorstel is conform raadsbesluit.

		<i>bedragen in eur x1.000</i>			
nr	Omschrijving	2026	2027	2028	2029
P5 02	Bewegwijzering culturele bezienswaardigh€	10	10	10	10

6 Sociaal domein

Ontwikkelingen

Dijk en Waard groeit snel, met een toenemende diversiteit en vergrijzing. Binnen het sociaal domein hebben we te maken met een stapeling van ontwikkelingen die invloed hebben op elkaar:

- Demografische ontwikkelingen (vergrijzing)
- Krachte op de arbeidsmarkt wat leidt tot tekort aan geschoold personeel bijvoorbeeld in de zorg
- Mentale gezondheid en eenzaamheid binnen alle leeftijdsgroepen
- Stijgende kosten jeugdzorg
- Opeenstapeling van problemen leidt vaker tot onbegrepen gedrag
- Tekort aan betaalbare en passende (zorggeschikte) woningen
- Bestaanszekerheid staat onder druk
- Uitdagingen rondom asiel en migratie
- Mantelzorg onder druk
- Werken aan een inclusieve samenleving steeds groter thema

Al deze ontwikkelingen vragen om een toekomstbestendige sociale infrastructuur. De beweging naar de voorkant (preventie) is al in gang gezet. Het versterken van de sociale basis is een belangrijke ambitie binnen dit programma. We willen hulp en ondersteuning dichtbij inwoners organiseren op basis van wat zij nodig hebben. Dat doen we gebiedsgericht omdat er in elk gebied wat anders nodig is. Daarvoor gaan we steeds intensiever samenwerken met partners. Het Stevig Lokaal Team is voor ons essentieel in de hervorming van het sociaal domein. Bovendien zullen we de kracht van inwoners steeds meer gaan aanspreken. Dit draagt bij aan de houdbaarheid van het zorgstelsel. Op die manier hopen we het zorgstelsel betaalbaar te houden.

Hervormingsopgave urgent

De jeugdzorgkosten in Dijk en Waard zijn de afgelopen jaren fors gestegen. Dit is ook in andere Nederlandse gemeenten zichtbaar. Dit zet de houdbaarheid van het jeugdstelsel onder druk. Landelijk zijn de Hervormingsagenda en het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming opgesteld om deze problemen aan te pakken. Van Dam Datapartners heeft een analyse uitgevoerd dat aantoont dat de kostenstijging in Dijk en Waard wordt veroorzaakt door maatschappelijke ontwikkelingen, sociaal-demografische factoren en factoren binnen het jeugdstelsel.

De gemeente gaat gefaseerd lokale en regionale maatregelen invoeren om de kosten te beheersen en besparingen te realiseren. Onze gemeente pakt de Hervormingsagenda breed op. De versterking van de sociale basis en de Stevig Lokale Teams zijn onderdeel van die Hervormingsagenda en moeten bijdragen aan de houdbaarheid van het jeugdstelsel.

Binnen het Stevig Lokaal Team is het van belang om de preventieve basis met expertise te borgen, om (toekomstige) instroom in de jeugdhulp te voorkomen. Opvoedondersteuning is een onmisbare preventieve basis, voorliggend op de jeugdhulp. Dit draagt bij aan gezond en kansrijk opgroeien. Opvoedondersteuning maakt momenteel deel uit van het aanbod van de GGD en wordt genoemd in het kader van de bezuinigingsopgave. De bespreking hiervan vindt plaats via de zienswijzeprocedure van de raad.

(Mentale) gezondheid en weerbaarheid

Wijzigingen in financiering Brede SPUK GALA

De Brede SPUK GALA loopt voor de meeste onderdelen af in 2026. Dat betekent dat er vooruitlopend daarop keuzes gemaakt moeten worden. Dit kan betekenen afronden van de uit GALA gefinancierde activiteiten of continuering en integreren bij bestaande activiteiten en prioriteiten stellen binnen de begroting. Ondertussen zijn er (boven)regionale en landelijke ontwikkelingen rondom het Transformatieplan van Zorg naar gezondheid en het Integraal Zorgakkoord (IZA). Daarin wordt toegewerkt naar het (tijdelijk) blijven financieren van ontwikkelingen en activiteiten die onder GALA zijn gestart. Besluitvorming over deze ontwikkelingen zijn voorzien voor het derde kwartaal 2025.

De middelen op de aanpak van eenzaamheid en versterking van de sociale basis lopen zeker af. Aangezien de behoefte aan deze inzet blijft bestaan en de aansluiting op het gebiedsgericht werken nog in ontwikkeling is, is investering nodig om deze structuren te borgen binnen de gemeentelijke werkwijze en de samenwerking met maatschappelijke partners te versterken.

Voor een aantal onderdelen uit het GALA worden volgens de huidige informatie van het Rijk de middelen structureel, mogelijk met een korting van 10%. Dit betreft de Combinatiefuncties, Terugdringen gezondheidsachterstanden, Kansrijke Start, Valpreventie en brede mantelzorg.

Weerbare Jeugd

We willen ervoor zorgen dat jongeren veilig, gezond en kansrijk kunnen opgroeien. Weerbaarheid is een belangrijke beschermende factor hiervoor. Daarom hebben we besloten het thema Weerbare Jeugd te prioriteren, wat vraagt om een integrale aanpak en samenwerking tussen partners uit het veiligheids-, sociaal- en onderwijsdomein. Het uitvoeringsplan weerbare jeugd geeft richting aan de inzet op dit thema en versterkt de nodige samenhang. Dit thema komt ook terug bij programma Veiligheid.

Aanpak eenzaamheid

Eenzaamheid is een groeiend probleem. Uit recente GGD-monitoren blijkt dat meer dan de helft van de jongvolwassenen en bijna de helft van de volwassenen en 65-plussers zich eenzaam voelt. Eenzaamheid wordt vaak veroorzaakt door een opeenstapeling van factoren. Een slechte gezondheid is de grootste veroorzaker van eenzaamheid, maar ook persoonlijkheidskenmerken en omgevingsfactoren kunnen een rol spelen. Eenzaamheid verhoogt het risico op ernstige gezondheidsproblemen zoals hart- en vaatziekten, depressie en dementie. Ook leidt eenzaamheid tot een toename van zorgvragen en een groter beroep op Wmo-voorzieningen, ggz en eerstelijnszorg. We willen eenzaamheid zoveel mogelijk tegengaan door te investeren in de sociale basis waarin het netwerk rondom bewoners versterkt wordt. Op deze manier kunnen we ook eerder signaleren en passende maatregelen treffen.

Personen met onbegrepen gedrag

Het aantal meldingen van personen met onbegrepen gedrag die overlast veroorzaken neemt al jaren toe. Het betreft een diverse groep mensen die meer in het vizier komt door allerlei oorzaken. Het gaat om mensen met een opeenstapeling van problemen van persoonlijke aard en soms binnen meerdere leefgebieden; denk aan psychische klachten, mensen met een licht verstandelijke beperking of verslaving. Binnen de inclusieve samenleving willen we dat iedereen mee kan doen. Voor sommige mensen is de wereld echter nog te ingewikkeld en ontoegankelijk. Dat brengt uitdagingen met zich mee. Vroeg signaleren en goede samenwerking is cruciaal om escalatie en eventuele overlast te voorkomen en om ervoor te zorgen dat inwoners de regie op hun eigen leven behouden.

Seniorenagenda+

De vergrijzing leidt tot een toename van senioren. Dat levert uitdagingen op rondom wonen en zorg, leefbare ruimte, toegankelijkheid, mobiliteit etc. Het ruimtelijk en het sociaal domein werken samen deze opgaven, waarbij het maatschappelijk perspectief leidend is “fysiek volgt sociaal”. Andere thema's zijn de druk op mantelzorgers en de groei van eenzaamheid onder ouderen.

Kortom; de groei van het aantal senioren vraagt aandacht. Ouderen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de maatschappij. Zij willen vaak nog actief zijn en van betekenis voor anderen. Met de seniorenagenda+ werken we aan een beleid dat niet alleen uitgaat van de zorgbehoefte maar juist ook van de actieve bijdrage die ouderen kunnen leveren.

Inclusieagenda

Inclusie en toegankelijkheid zijn belangrijke thema's in de samenleving en raken alle domeinen binnen de organisatie. Het gaat over meedoen en over de toegankelijkheid van voorzieningen in de breedste zin. We werken aan een inclusieagenda die ervoor moet zorgen dat mensen zich zoveel mogelijk gezien en gehoord voelen.

Minimabeleid; kosten stijgen

Het budget voor het minimabeleid is sinds 2020 vrijwel gelijk gebleven terwijl de uitgaven gestegen zijn. Dit komt onder andere door het toegenomen gebruik, de indexatie van de individuele inkomens toeslag en door de betere benutting van het budget op de DijkenwaardPas. Ook is het aantal toekenningen door het Jeugdfonds Sport en Cultuur in 2024 toegenomen en zijn de kosten per deelname aan sport- en cultuuractiviteiten gestegen. Hierdoor is er al een aantal jaar een tekort op dit budget.

De verwachting is dan ook dat er bij ongewijzigd beleid een structureel tekort blijft. Door de posten minimabeleid en pilot Armoedebeleid samen te nemen ontstaat een breder en reëler beeld. Vanuit de pilot Armoedebeleid is er nog tot en met 2026 incidenteel budget opgenomen.

De impact van bezuinigingsmaatregelen bij Zaffier en de ervaringen vanuit de pilot armoedebeleid, zullen worden meegenomen in een integrale afweging die leidt tot een voorstel voor aangepast beleid en regelingen voor de inwoners van onze gemeente. Dit voorstel gaat uit van de bestaande, structureel gemaakte budgetten, inclusief het structureel maken van het budget dat aan de pilot armoedebeleid is gehangen. Vanuit de ambitie van het college, vastgelegd in het coalitieakkoord, waarin staat dat de pilot armoedebeleid gebruikt wordt als startpunt voor een structureel armoedebeleid dat we verder zullen verruimen.

Rekening houdend met de bezuinigingsopgave aan Zaffier en de integrale afweging die gaat leiden tot een voorstel voor aangepast beleid en regelingen, wordt budget voor 2027 en verder opgenomen in de begroting. Besluitvorming door de raad over de zienswijze op de begroting van Zaffier 2026 moet nog plaatsvinden.

Uitdagingen rondom asiel en migratie

In de praktijk blijft de druk op de opvang en huisvesting van nieuwkomers onverminderd groot. De instroom van statushouders, asielzoekers en Oekraïense ontheemden zet de gemeentelijke capaciteit onder druk. De gemeente voldoet aan het aantal asielzoekers dat gehuisvest moet worden volgens het verdeelbesluit. Oekraïense ontheemden worden zowel in de gemeentelijke opvang als bij particulieren opgevangen. De wettelijke taakstelling voor de huisvesting van statushouders blijft een uitdaging, mede door de krapte op de woningmarkt en de beperkte beschikbaarheid van geschikte woningen.

De opvang van Oekraïense ontheemden vraagt om een steeds structurelere aanpak. Waar eerst werd uitgegaan van tijdelijke opvang, wordt steeds duidelijker dat een deel van deze groep

langdurig in Nederland zal verblijven. Dit heeft impact op huisvesting, participatie en ondersteuning binnen het sociaal domein.

Een bijkomende uitdaging is het organiseren van juiste en tijdige ondersteuning aan het toenemend aantal inwoners met een andere taal en culturele achtergrond.

Toezicht en handhaving Wet kinderopvang

Vanuit het Rijk zijn verschillende ambities geformuleerd om de kwaliteit van de kinderopvang verder te verbeteren (o.a. traject 'Herijking kwaliteitseisen' en verbetertraject gastouderopvang). Door gefaseerde wijzigingen in wet- en regelgeving kan dit veranderingen voor gemeenten in toezicht en handhaving tot gevolg hebben. De beoogde verschuiving van het toezicht op de proceskwaliteit en kwaliteitszorg Voorschoolse Educatie, van de Inspectie van het Onderwijs naar gemeenten en GGD'en, per 1 januari 2026 is niet haalbaar gebleken. Vanuit het Rijk is nog niet bekend gemaakt wat de nieuwe beoogde ingangsdatum gaat zijn.

Programmadoelstellingen

Een sterke sociale basis (route 1 Integraal beleidskader)

1. Het versterken van het voorliggend veld, preventie en inzet van laagdrempelige, collectieve voorzieningen, waaronder jongerenwerk om de positie en het netwerk van onze inwoners te versterken, zodat zij zelfredzaam blijven en we de druk op de professionele hulp kunnen verminderen;
2. Het realiseren van voldoende passende woningen voor ouderen en andere aandachtsgroepen in wijken met voldoende voorzieningen waar mensen naar elkaar omkijken.

Passende ondersteuning dichtbij de inwoners (route 2 Integraal beleidskader)

1. Het versterken van de samenwerking tussen het lokaal team en plaatsen waar kinderen en jongeren komen, zoals het onderwijs, de kinderopvang en de huisartsen;
2. We blijven de integrale aanpak in het sociaal domein ontwikkelen, daarbij maken we gebruik van de ervaringen die we hebben opgedaan in de pilot armoedebeleid. De verschillende onderdelen uit de pilot worden geëvalueerd. Bij een positieve uitkomst wordt de integrale aanpak opgenomen in de werkwijze van het lokale team. Hierbij maken we ook gebruik van de doorbraakmethode van het instituut publieke waarden;
3. We verbeteren de overgang van 18-/18+ door het proces rondom toekomst- en perspectiefplannen en de interne samenwerking te verbeteren;
4. We ontwikkelen het lokale team verder naar een meer gebiedsgerichte ondersteuning samen met partners en inwoners en implementeren het Toekomstscenario Kind-en gezinsbescherming.

Kwalitatieve en beheersbare hulp en ondersteuning (route 3 Integraal beleidskader)

1. Bestaanszekerheid versterken doordat meer inwoners gebruik maken van de armoedevoorzieningen;
2. Het realiseren van een sluitend zorgaanbod;
3. We vernieuwen de inkoop van maatwerkvoorzieningen binnen de Wmo om meer focus te leggen op het voorliggend veld en beter de regie te voeren op de inzet van professionele maatwerkvoorzieningen;
4. We voeren ontwikkelmaatregelen uit om grip te krijgen op de kosten van jeugd en kosten te besparen;
5. We verbeteren het toezicht op de rechtmatigheid en kwaliteit van de uitvoering van de Jeugdwet en Wmo.

Aanvullingen bestaand beleid

Onderstaand de aanvragen voor aanvullend beleid voor het programma Sociaal domein. Een toelichting per aanvraag is opgenomen in bijlage B.

					<i>bedragen in eur x1.000</i>			
nr	Omschrijving	2026	2027	2028	2029			
P6 02	Minimabeleid	-	pm	pm	pm			
P6 04	Brede Spuk GALA - Een tegen eenzaamhe	175	175	100	100			
P6 05	Brede Spuk GALA - Mentale gezondheid	16	16	16	16			
P6 08	Brede Spuk GALA - Vrijwilligers/mantelzorg	21	21	21	21			
Totaal		999	873	1.040	1.011			

7 Volksgezondheid en milieu

De ambities in dit programma hebben te maken met klimaatverandering, circulaire economie en volksgezondheid.

Klimaatverandering is één van de grootste uitdagingen voor de komende jaren, willen we in de toekomst droge voeten houden. De klimaatambities van het Rijk gebruiken we als ondergrens. We willen de verzilting van de bodem tegengaan en hittestress het hoofd bieden. Ook willen we stappen zetten met de uitvoering van de Transitievisie Warmte en de visie Circulaire Economie.

We stimuleren isolatie en verduurzaming van woningen, bedrijfspanden en gebouwen van maatschappelijke instellingen, zoals onderwijsgebouwen. In de Regionale Energie Strategie wordt gewerkt aan duurzame energieopwekking op land (zon en wind). Voor het zoekgebied 245/Breekland wordt een gebiedsvisie opgesteld.

Ontwikkelingen

Volksgezondheid GGD

Het bezuinigingsscenario van 5% dat de GGD gaat uitwerken zal als gevolg van haar begrotingsopbouw impact hebben en naar verwachting leiden tot vermindering van niet wettelijke taken en voor een beperkt deel op de bedrijfsvoering.

Duurzaamheid

Duurzaamheid biedt volop kansen voor een gezonde, toekomstbestendige leefomgeving. Dit programma richt zich op het tegengaan van klimaatverandering door de overstap naar duurzame energie en het slimmer benutten van grondstoffen.

Energietransitie

De overstap van fossiele brandstoffen naar duurzame energie is essentieel. Dit betekent dat woningen anders verwarmd en verlicht worden, duurzame vervoersmiddelen gebruikt worden en bedrijven verduurzamen. Dit proces staat bekend als de energietransitie. Dijk en Waard werkt hieraan op basis van het Uitvoeringsprogramma CO₂-neutraal. Bijvoorbeeld met de gemeentelijke isolatieaanpak, waarbij inwoners met subsidie en advies geholpen worden hun woningen energiezuiniger te maken. Ook wordt er gewerkt aan het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed, met prioriteit voor panden die de meeste energie verbruiken (bijvoorbeeld zwembad Waardergolf).

De energietransitie leidt tot extra elektrificatie, zoals laadpalen, warmtepompen en productieprocessen die op elektriciteit draaien. Dit stuit op grote uitdagingen vanwege het overbelaste stroomnet. Deze ontwikkeling vraagt om slimme oplossingen en biedt kansen voor innovatie en samenwerking (zie ook programma 3).

Circulaire Economie

Het is belangrijk om grondstoffen slimmer te gebruiken door deze te hergebruiken of producten te repareren. Hierdoor hoeven er minder nieuwe grondstoffen gewonnen en bewerkt te worden, wat het milieu aanzienlijk ontlast. Dit proces wordt de overgang naar een circulaire economie genoemd. Deze aanpak stimuleert creativiteit, nieuwe verdienmodellen en lokale werkgelegenheid.

In de motie 'Dijk en Waard circulair in 2050' van 12 juli 2022 heeft de gemeenteraad uitgesproken dat een circulaire economie essentieel is voor een toekomstbestendige gemeente. De visie en strategie voor circulaire economie is op 1 april 2025 door het college vastgesteld en ligt op 27 mei ter besluitvorming in de gemeenteraad voor.

Zowel de energietransitie als de overgang naar een circulaire economie zijn van belang om minder afhankelijk te worden van andere landen. De ambities van het landelijke Klimaatakkoord zijn leidend, zoals verwoord in het coalitieakkoord 'Thuis in Dijk en Waard 2023 – 2026'. De landelijke doelstelling is om in 2050 95 procent minder CO₂ uit te stoten dan in 1990. Binnen Dijk en Waard zijn deze doelstellingen vertaald in het Uitvoeringsprogramma CO₂-neutraal.

Afvalbeheer

Circulaire economie draait om zorgvuldig omgaan met grondstoffen. De gemeente Dijk en Waard streeft ernaar om huishoudelijk afval zo goed mogelijk gescheiden in te zamelen, zoals vastgelegd in het Grondstoffenbeleidsplan 2024-2027 en de Afvalstoffenverordening 2024. Meer schone grondstoffen inzamelen betekent minder restafval en lagere CO₂-uitstoot.

De gemeente wil in 2027 een aanzienlijke daling van het restafval bereiken, met maximaal 100 kg fijn huishoudelijk restafval en 20 kg grof huishoudelijk afval per inwoner. In 2024 daalde het fijn huishoudelijk restafval van 170 kg naar 142 kg per inwoner mede door een systeemwijziging. Verdere maatregelen in 2026 moeten deze daling voortzetten. Het doorzetten van de daling van restafval blijft echter een uitdaging. Dit komt mede doordat verandering van gedrag en gewoontes maatwerk en langdurige inzet vraagt, en het urgentiegevoel laag is. Grote dalingen zijn alleen te bereiken met wezenlijke systeemwijzigingen (zoals in 2024).

Programmadoelstellingen

1. Dijk en Waard is een CO₂-neutrale gemeente in 2050;
2. Dijk en Waard is circulair in 2050;
3. In Dijk en Waard is eind 2027 het afvalhergebruikpercentage gelijk aan de landelijke richtlijn.

Aanvullingen bestand beleid

Voor programma 7 Volksgezondheid en milieu is een gewenst investeringsvoorstel gemaakt voor een nieuwe urnenmuur. In bijlage B is een toelichting opgenomen (P7 01).

8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Dijk en Waard werkt hard om voor iedereen een betaalbare woning in een groene omgeving te bieden. Dit zien we in samenhang met andere opgaven, zoals de energietransitie, klimaatadaptatie, de sterke vergrijzing en voorzieningen die horen bij een groeiend aantal inwoners.

De Strategische Omgevingsvisie Dijk en Waard geeft richting aan de toekomst van onze gemeente door het formuleren van de opgaven en ambities vanuit een integraal perspectief en bij het maken van keuzes voor onze fysieke leefomgeving. Die leefomgeving omvat bijvoorbeeld groen, gebouwen, infrastructuur, water of landschap. Maar ook lucht, bodem, geluid of duurzaamheid zijn daar onderdeel van. Deze visie dient als basis voor de uitwerking en uitvoering en nodigt uit om Dijk en Waard samen te versterken.

De Woonvisie Dijk en Waard 2024-2029 beschrijft zowel de gemeentelijke woningbouwambities als de gemeentelijke inzet voor de bestaande woningvoorraad. De Woonzorgvisie beschrijft aanvullend de opgaven voor huisvesting en voorzieningen ten behoeve van de verschillende aandachtsgroepen, waaronder ouderen. De Woonvisie en Woonzorgvisie geven richting aan de prestatieafspraken die met partners gemaakt worden over de woningbouw in Dijk en Waard.

Ontwikkelingen

Tekort aan (betaalbare) woningen

In de sociale huur lopen de wachttijden al jaren op. Ook is er een tekort aan betaalbare koopwoningen. Dijk en Waard blijft inzetten op het realiseren van betaalbare woningen. Er is sprake van externe omstandigheden zoals sterk gestegen bouwkosten, gestegen rentepercentages voor hypotheek en netcongestie, die de realisatie van nieuwe woningen bemoeilijken. Om koopstarters financieel te ondersteunen is het vanaf 1 mei 2025 mogelijk om bij de gemeente een starterslening aan te vragen.

Woondeal

In de regio Alkmaar wordt een fors aandeel van de nationale woningbouwopgave gerealiseerd. In de Woondeal NHN 2.0 (ondertekend in maart 2023) is opgenomen dat in Noord-Holland Noord tot en met 2030 40.000 woningen worden gerealiseerd (42.500 na landelijke actualisatie). Iets minder dan een kwart hiervan is gepland in Dijk en Waard. In de Woondeal is tevens aangegeven dat de verstedelijking met woningbouw en bedrijven-locaties valt of staat met het oplossen van essentiële randvoorwaarden zoals investeren in het mobiliteitssysteem (zie ook programma 2 Verkeer).

Wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting

Het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting is op moment van schrijven van deze kadernota in behandeling bij de Tweede Kamer. Oorspronkelijk ingediend op 7 maart 2024, is het voorstel op 13 februari 2025 aangepast en opnieuw naar de Tweede Kamer gestuurd.

Het wetsvoorstel beoogt overheden meer sturingsmogelijkheden te geven op het gebied van volkshuisvesting, met als doel het realiseren van voldoende betaalbare woningen, het versnellen van bouwprocedures en het eerlijk verdelen van woningen onder urgente woningzoekenden. Belangrijke opdracht uit deze wet is het vaststellen van een Volkshuisvestingsprogramma. De

gemeentelijke Woonvisie en Woonzorgvisie sluiten aan op de doelstellingen in dit wetsvoorstel en vormen daarmee ook een belangrijke basis voor een eventueel Volkshuisvestingsprogramma.

Ondergrondvisie

De ondergrond raakt steeds voller en met nieuwe opgaven als klimaatadaptatie, energietransitie en woningbouw zal de claim op de ondergrondse ruimte en het gebruik van de ondergrond nog groter worden. Gezien de ontwikkelingen binnen de gemeente Dijk en Waard is er de wens om meer regie op de ordening van de ondergrond te krijgen en te houden.

Programmadoelstellingen voor 2026

Realisatie woningen

1. De opgaven worden in de uitvoeringsprogramma's van de Woonvisie en Woonzorgvisie opgepakt. Deze documenten beschrijven de gemeentelijke doelstellingen voor de bouwopgave voor reguliere woningzoekers en aandachtsgroepen.
  - a) We streven naar een gemiddelde van 30% sociale huurwoningen op gebiedsniveau;
  - b) Van alle nieuwbouwwoningen is 30% een sociale huurwoning (categorie 1 of 2);
  - c) Tweederde van alle nieuwbouwwoningen is een betaalbare woning (categorie 1, 2 of 3);
2. Inzet op vergroten van de doorstroming binnen de bestaande woningvoorraad;
3. Vanwege dubbele vergrijzing (een toename van het aantal ouderen + stijgende levensverwachting) en het belang van doorstroming, is het streven veel passende woningen (nultreden en geclusterd) voor senioren te realiseren in nieuwbouw en in bestaande wijken.

Aanvullingen bestaand beleid

Onderstaand de aanvraag voor aanvullend beleid voor het programma 8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing. Een toelichting is opgenomen in bijlage B.

		<i>bedragen in eur x 1.000</i>			
nr	Omschrijving	2026	2027	2028	2029
P8 01	Ondergrondvisie	80	-	-	-

Financiële kaders

Uitgangspunten voor een sluitende begroting

Dijk en Waard heeft als doelstelling om te komen tot een structureel sluitende begroting met positief oordeel van de provincie. De uitgangspositie is echter ongunstig. De gemeentelijke financiën staan onder druk. In de begroting van 2025 is dit duidelijk zichtbaar. De begroting 2025 toonde een tekort van € 4,9 miljoen. Dit tekort wordt gedekt vanuit de reserves. De meerjarenraming laat op de gemeentelijke structurele kosten en inkomsten eveneens een tekort zien. Dit betekent dat de gemeente inteert op haar spaargeld.

Met het gegeven dat de meerjarenraming niet sluitend is, en het Rijk in de voorjaarsnota slechts deels (en tijdelijk) over de brug is gekomen met extra financiële middelen betekent dit dat er keuzes gemaakt moeten worden.

Om inzicht te krijgen is het project 'Realistisch begroten' gestart. De projectgroep heeft een inhoudelijke analyse gedaan en vervolgens zijn er richtinggevende mogelijkheden geschetst.

Dit is verwerkt in de ambtelijke inventarisatie die 9 april 2025 in een informatieve raadsessie is toegelicht. In de oordeelvormende commissie van 16 april 2025 zijn de denkrichtingen besproken. De denkrichtingen zijn een belangrijk kader voor het afwegen van budgettaire keuzes. Deze worden in het begrotingsproces meegenomen om zo tot een sluitende begroting te komen.

Om te komen tot een sluitende begroting 2026 hanteren we de volgende specifieke uitgangspunten (zoals besproken in de commissie van 16 april jl.):

- A. Baten/ belastingen: Het uitgangspunt is dat de ozb alleen geïndexeerd wordt;
- B. Groeigelden: De geplande groei wordt volledig meegenomen in de meerjarenbegroting. Aan de kostenkant wordt de groei, net als in de huidige begrotingssystematiek, niet op alle onderdelen meegenomen;
- C. Programmabudgetten: Indien nodig worden eerst bezuinigingsmogelijkheden die geclassificeerd zijn met een beperkte of lage impact in het begrotingsproces verwerkt en pas daarna wordt gekeken naar de voorstellen met hogere impact (zie boekwerk 'Realistisch Begroten'), daarbij is aangegeven door bijna alle partijen dat bezuinigingen op preventie, de sociale basis, weerbare jeugd en voorzieningen voor kwetsbare inwoners vermeden moeten worden;
- D. Investerings: In de ramingen wordt gerekend met een onderuitputting van 10% van de geplande kapitaallasten van activa in een jaar. In het MIP stellen we bij op de projecten met beperkte of lage impact niveau;
- E. Reserves: Van de bestemmingsreserves die niet meer voldoen aan het oorspronkelijk gestelde doel, of waarvan het afgelopen jaar geen bestedingen zijn geweest, of er is geen concreet bestedingsplan wordt een voorstel gemaakt welk deel vrij kan vallen ten gunste van de algemene reserve;
- F. Jeugdzorg: Aan het uitvoeren van de ontwikkelmaatregelen verbindt de gemeente een generieke inspanningsverplichting van een besparing van 5% in 2026 (op basis van de kosten 2024) op de jeugdzorgkosten. Dit is exclusief indexaties en andere autonome ontwikkelingen;

En:

De financiële vertaling van het rapport Van Ark wordt gevolgd in de gemeentelijke kadernota en begroting. Dit betekent dat de taakstelling vanuit de Hervormingsagenda Jeugd, die de gemeente Dijk en Waard één op één heeft vertaald in de begroting, op 'promemoratie' wordt gezet;

- G. Korte versus lange termijn: De gemeente wil een ongewijzigd toezichtregime van de provincie. Het streven is om 2026 structureel sluitend te krijgen. Als dit alleen mogelijk is met keuzes met grote impact voor de samenleving kiest de gemeente ervoor om niet 2026 maar 2029 structureel sluitend te begroten;
- H. Gemeenschappelijke regelingen: De gemeente volgt de zienswijze voor de gemeenschappelijke regelingen zoals de raad die bij de begrotingen heeft vastgesteld, of de door het algemeen bestuur vastgestelde begroting.

Algemene Uitgangspunten:

Voor de begroting 2026 en meerjarenraming 2027-2029 gaan wij uit van de onderstaande uitgangspunten van algemene baten en kostenontwikkeling:

Baten:

- Huuropbrengsten gebouwen, grondprijzen en erfpachtcanons worden met de CPI van juni geïndexeerd;
- De onroerendzaakbelasting (ozb) wordt verhoogd met de CPI van juni en de geschatte areaaluitbreiding;
- De parkeerbelasting: de tarieven worden geheven op basis van het Integraal Parkeerbeleid 2024. De inkomsten nemen in de periode 2024-2030 stapsgewijs toe door (a) invoeren van betaalde bewoners- en bedrijfsvergunningen, (b) invoeren van €1,00 per uur in het Stadshart in combinatie met uitbreiding vergunningengebied en (c) oplevering station cluster met ca. 600 nieuwe betaalde parkeerplaatsen. Tenslotte wordt uitgegaan van 2% indexering per jaar, waarbij gekeken wordt om tot afgeronde tarieven te komen die stapsgewijs worden ingevoerd;
- De toeristen- en forensenbelasting worden geïndexeerd met het CPI van juni;
- De tarieven van de afvalstoffenheffing moeten kostendekkend zijn. Hierdoor kunnen ze jaarlijks wijzigen, afhankelijk van de ontwikkeling in de kosten en opbrengsten voor het inzamelen en verwerken van het huishoudelijk afval;
- De rioolheffing mag maximaal kostendekkend zijn en alleen die kosten bevatten die in de wet genoemd zijn. Voor wat betreft de rioolheffing worden de tarieven niet geïndexeerd, want op basis van de kosten voortvloeiende uit het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) wordt de tarieven berekend;
- De tarieven voor de lijkbezorgingsrechten moeten kostendekkend zijn. Dat geldt voor alle tarieven die betrekking hebben op de uitgifte van graven (inclusief grafonderhoud), het begraven en de algemene kosten voor het in stand houden van de gemeentelijke begraafplaatsen. Momenteel wordt toegewerkt naar kostendekkendheid;
- De marktgeldten worden jaarlijks verhoogd met de CPI van juni. Deze verhoging zorgt er nog niet voor dat de tarieven kostendekkend zijn. Het behouden van de maatschappelijke en sociale functie van de markt is de reden om geen 100% kostendekkende tarieven te hebben;
- De havengelden en campergelden voor recreatiehaven Broekhorn worden geïndexeerd met het CPI van juni en daarbij wordt gestreefd naar kostendekkendheid;
- De havengelden voor de recreatiehaven Broek op Langedijk en de sluis worden geïndexeerd met CPI van juni. Na het realiseren van het project Havenplein wordt gekeken naar een geleidelijke verhoging van de tarieven om deze haven in de toekomst (meer) kostendekkend te krijgen.
- Legesopbrengsten: Indexatie van leges wordt berekend aan de hand van de verwachte mutatie van de loonsom (inclusief overhead);
- Indexatie vindt niet plaats boven een door overheidswege gemaximeerd tarief;

- Indexatie zal niet of niet volledig toegepast worden voor leges of heffingen voor het deel dat ze boven 100% kostendekkendheid uitkomen.

-

Lasten:

- Loonkosten volgen de cao: Het onderhandelingsresultaat over de cao Gemeenten voor 2025-2026 is bekend, dit moet nog goedgekeurd worden. De resultaten worden na akkoord meegenomen in de begroting;
- Indexatie voor facilitaire kosten wordt in de begroting geïndexeerd op basis van de consumentenprijsindex (CPI) van juni 2025;
- Het Meerjarige investeringsplan (MIP) wordt geactualiseerd en daarmee ook de kapitaalslasten voor de komende jaren;
- Meerjarige onderhoudsplan (MOP) wordt geactualiseerd. En daarmee ook de voorziening groot onderhoud;
- De Meerjarige Grondexploitatie Prognose (MPG) wordt geactualiseerd. Volgens de BBV mag het resultaat op Grexen niet rechtstreeks in de begroting worden verwerkt. In de paragraaf grondbeleid moet wel een inschatting van het te verwachte resultaat uit de Grexen worden gegeven inclusief de risico's;
- De lasten worden geïndexeerd indien hier een contract aan ten grondslag ligt en dit niet opgevangen kan worden binnen de begroting. De grootste worden hieronder benoemd:
  - Bijdrage aan de gemeenschappelijke regelingen:
De indexering van de bijdrage aan de gemeenschappelijke regelingen is vastgelegd in de Financiële Uitgangspunten Gemeenschappelijke Regelingen (FUGR), vastgesteld door de regietafel;
  - Voor het indexeren van de verplichte taken Wmo en Jeugdwet worden de door de VNG opgestelde richtlijnen gevolgd. Met de verplichte taken Wmo en Jeugdwet bedoelen we de taken voor verlening van zorg en ondersteuning die door de gemeenten bij zorgaanbieders worden ingekocht. De gemeenten voeren deze taken in medebewind uit en hebben een zorgplicht naar inwoners toe die in aanmerking komen voor deze ondersteuning. Deze indexatie bestaat uit een combinatie van overheidspercentage arbeidsontwikkeling (OVA) voor 90% en prijs particuliere consumptie (PCC) voor 10%. Deze wordt jaarlijks geactualiseerd;
- Subsidies zijn onder te verdelen in begrotingspostsubsidies en activiteitsubsidies.
- Begrotingspost subsidies:
  - Voor grote culturele instellingen (bibliotheek, Museum Broekerveiling en Cool) wordt de loon- en prijsindexering toegepast. Dit betreft de cao-stijging en de CPI van juni;
  - Voor de welzijnsorganisaties wordt op basis van de overheidsbijdrage arbeidskostenontwikkeling (OVA) geïndexeerd. Jaarlijks vindt hierover overeenstemming plaats met de accounthouder van de betreffende instelling. De indexatie wordt berekend en opgenomen in de begroting en voorgelegd aan de raad ter goedkeuring;
  - Overige subsidies: op de overige subsidies is een standaard indexatie niet van toepassing omdat het subsidieplafond wordt vastgesteld op een bepaald bedrag. Wanneer het plafond wordt bereikt, worden er geen subsidies meer verstrekt.

Naast de indexaties nemen we de autonome ontwikkelingen mee in de begroting. Autonome ontwikkelingen zijn de ontwikkelingen waar de gemeente zelf geen invloed op kan uitoefenen en ontwikkelingen die voortvloeien uit bestaand beleid.

Bijlage A: Financieel perspectief

Het financieel perspectief geeft een overzicht van de verwachte meerjarige baten en lasten van de gemeente. Het perspectief is gebaseerd op de primaire begroting, aangevuld met de effecten uit de Voorjaarsrapportage en financiële doorwerking van de aanvragen in de kadernota die voortkomen uit wet- en regelgeving of die betrekking hebben op een reeds genomen raadsbesluit.

Bij het opstellen van het perspectief zijn een aantal belangrijke financiële ontwikkelingen nog niet meegenomen omdat op het moment van het opstellen van de kadernota de effecten nog niet volledig bekend zijn. Het betreft aan de inkomstenkant o.a. de Voorjaarsnota van het Rijk en de effecten van de Meicirculaire. Aan de kostenkant zijn bijvoorbeeld de loon- en prijsontwikkelingen, en de bijstellingen van de begrotingen van gemeenschappelijke regelingen nog niet in dit beeld verwerkt. Zodra deze gegevens beschikbaar zijn, worden ze meegenomen in een geactualiseerd financieel overzicht.

x eur 1.000				
Financieel perspectief	2026	2027	2028	2029
Primaire begroting	-13.782	-9.340	-13.702	-8.702
Effect Voorjaarsrapportage	-2.519	-2.695	-2.602	-2.573
Begrotingssaldo	-16.301	-12.035	-16.304	-11.275
Effect Kadernota	-1.643	-826	-735	-656
Begrotingssaldo	-17.944	-12.861	-17.039	-11.931

Samenstelling financieel perspectief	2026	2027	2028	2029
Structureel	-14.128	-12.501	-11.989	-11.931
Incidenteel	-3.816	-360	-5.050	0
	-17.944	-12.861	-17.039	-11.931

In het project Realistisch begroten is een analyse gemaakt welke bezuinigingsmogelijkheden er zijn. Hieronder is een samenvattende tabel opgenomen met de besparingsmogelijkheden op basis van het boekwerk 'Realistisch begroten – overzicht en detailvoorstellen. In de tabel is daarbij uitgegaan van de minimale variant/lage impact.

Mogelijkheden Realistisch begroten	2026	2027	2028	2029
Programmabudgetten (lage impact/minimaal)	1.047	1.085	1.085	1.085
Gemeenschappelijke regelingen (minimale variant)	1.148	1.148	1.148	1.148
MIP (min. variant) en afschrijvingen (10% onderuitnutting)	1.385	1.844	2.103	2.103
Voorziening groot onderhoud				
Jeugdzorg (taakstelling 5%)	2.179	2.179	2.179	2.179
Groiegelden	1.265	2.530	3.795	5.060
Reserves (exploitatie)	697	697	697	697
Totaal	7.721	9.483	11.007	12.272

Bijlage B: Aanvullingen bestaand beleid

Onderstaand het overzicht van de aanvragen voor aanvullend beleid. In het financieel perspectief zijn uitsluitend de aanvragen meegenomen die onvermijdelijk en/of onvoorzien zijn, of die voortkomen uit wet- en regelgeving. In de tabel zijn deze gemarkeerd met een asteriks.

		<i>bedragen in eur x 1.000</i>			
nr	Omschrijving	2026	2027	2028	2029
P0 01	Gebiedsgericht werken - Dorps en wijkgericht werken	1.079	308	50	0 *
P2 01	Groeigelden	250	250	250	250
P2 02	Kunstwerken	60	60	60	60
P2 03	Integraal Parkeerbeleid	352	306	548	519 *
P4 01	Dijk en waard onstage	35	35	35	35
P5 02	Bewegwijzering culturele bezienswaardigheden en maatscl	10	10	10	10
P6 02	Minimabeleid	-	pm	pm	pm *
P6 04	Brede Spuk GALA - Een tegen eenzaamheid	175	175	100	100 *
P6 05	Brede Spuk GALA - Mentale gezondheid	16	16	16	16 *
P6 08	Brede Spuk GALA - Vrijwilligers/mantelzorg	21	21	21	21 *
P8 01	Ondergrondvisie	80	-	-	-
Totaal		2.078	1.181	1.090	1.011
* Meegenomen in financieel perspectief		1.643	826	735	656 *

Onderstaand het overzicht van de aanvragen die een (aangepaste) investeringen vragen, dit zal meegenomen worden in het meerjareninvesteringsplan (MIP).

Investeringen

P4 03 Masterplan VO

P7 01 Nieuwe urnenmuur (uitbreiding) begraafplaats Krusemanlaan

P0 01	Onderwerp: Gebiedsgericht werken (Noodzakelijk, niet uitstelbaar)			
	2026	2027	2028	2029
Aanvraag	1.079.000	308.000	50.000	
<u>Toelichting aanvraag</u>				
<p>Inmiddels zijn de pilots Dorps- en Wijkgericht werken geëvalueerd. Dit heeft geleid tot een fundamentele keuze van de raad om gebiedsgericht werken te verankeren en in te voeren in alle gebieden van Dijk en Waard. Dit heeft in 2025 al geleid tot meer aanwezigheid in de verschillende deelgebieden. Verwacht wordt dat in 2026 voor alle gebieden een gebiedsagenda vastgesteld wordt -op basis van de uitgevoerde gebiedsanalyses- waarin de belangrijkste opgaven per gebied worden vastgesteld.</p> <p>Ten aanzien gebiedsgericht werken gaat het ook om een nieuwe manier van werken die de hele ambtelijke organisatie raakt. Deze werkwijze zal dan ook eigen gemaakt moeten worden en betreft ook een herallocatie van mensen en middelen.</p>				

P2 01	Onderwerp: Groeigelden (Noodzakelijk, maar uitstelbaar)			
	2026	2027	2028	2029
Aanvraag	250.000	250.000	250.000	250.000
<u>Toelichting aanvraag</u>				
Door groei areaal meer kosten in beheer buitenruimte.				

P2 02	Onderwerp: Kunstwerken (Noodzakelijk, niet uitstelbaar)			
	2026	2027	2028	2029
Aanvraag	60.000	60.000	60.000	60.000
<u>Toelichting aanvraag</u>				
De kosten van het reinigen en inspecteren van kunstwerken (bruggen en duikers) kwamen ten laste van de GO voorziening. Vanaf 2026 worden deze lasten begroot in de exploitatie.				
P2 03	Onderwerp: Integraal Parkeerbeleid			

	(Noodzakelijk, niet uitstelbaar)			
	2026	2027	2028	2029
Aanvraag	352.000	306.000	548.000	519.000
<u>Toelichting aanvraag</u>				
Uitwerking Integraal parkeerbeleid.				
Dit betreft de implementatie van het raadsvoorstel d.d. 23 april 2024 Integraal parkeerbeleid (zaaknummer 761598) in de begroting. In het beleid is opgenomen dat de kosten voor het parkeren tot 2027 circa € 500.000 bedragen. Dit bedrag is nu naar beneden bijgesteld. Vanaf 2028 is het parkeerbeleid kostendekkend, behalve de onderhouds- & kapitaallasten (circa € 750.000) van het parkeercluster.				
Parkeercluster				
Vanaf 2028 worden er kapitaallasten meegenomen vanwege de bouw van een parkeercluster ad € 15.000.000 (afschrijvingslasten: 80% bouwkosten - 40 jaar en 20% installaties - 15 jaar). In de actualisatie van het MIP zullen de juiste bouwjaren meegenomen worden. Vooralsnog blijft deze op 2028 staan.				
In 2024 en 2025 vindt de voorbereiding plaats van het parkeercluster. Hierin worden investering, kosten en opbrengsten nader uitgewerkt. Realisatie kan plaatsvinden in 2026 – 2027.				

P4 01	Onderwerp: Dijk en Waard On Stage (Wens)			
	2026	2027	2028	2029
Aanvraag	35.000	35.000	35.000	35.000
<u>Toelichting aanvraag</u>				
Dijk en Waard On Stage past binnen de ambitie om de verbinding met het onderwijs en arbeidsmarkt te versterken (triple helix). Het evenement is in paktijk erg succesvol gebleken. Het evenement heeft bovendien een gunstig effect op het aantal voortijdig schoolverlaters. Er zijn echter geen structurele middelen in de begroting geborgd. De wens en de ambitie is om Dijk en Waard On Stage voort te zetten.				

P4 03	Onderwerp: Masterplan VO			
	Raadsbesluit			
	2026	2027	2028	2029
Aanvraag	0	0	0	0
<p><u>Toelichting aanvraag</u> De raad heeft bij de besluitvorming over het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs gevraagd om een Masterplan voor de huisvesting van het voortgezet onderwijs en de financiële consequenties daarvan. Dat nadert zijn voltooiing. Er ligt een goede indicatie wat het voorstel aan de raad zal kosten.</p> <p>Verwachte investering: € 15.000.000</p>				

P5 02	Onderwerp:			
	Bewegwijzering culturele bezienswaardigheden en maatschappelijke locaties (Motie 04 dd. 11-07-2023)			
	(Noodzakelijk, maar uitstelbaar)			
	2026	2027	2028	2029
Aanvraag	10.000	10.000	10.000	10.000
<p><u>Toelichting aanvraag</u> Bij de vaststelling van de Kadernota 2024 is een motie aangenomen voor een geharmoniseerde bewegwijzering voor culturele bezienswaardigheden (erfgoed, musea, etc.) en maatschappelijke locaties (gemeentehuis, gemeentewerven, bibliotheek, etc.) binnen de gemeente Dijk en Waard. Door drukke werkzaamheden en een beperkte ambtelijke capaciteit kan de uitvoering van deze motie pas vanaf 2025 worden opgepakt. Naast het exploitatiebudget is ook een verwachte investering nodig van € 100.000</p>				

P6 02	Onderwerp: Minimabeleid inclusief maatregelen volgend uit Pilot armoedebelid (Noodzakelijk, niet uitstelbaar)			
	2026	2027	2028	2029
Aanvraag	0	PM	PM	PM
<p><u>Toelichting aanvraag</u> Het budget voor het minimabeleid is sinds 2020 vrijwel gelijk gebleven terwijl de uitgaven gestegen zijn. Dit komt onder andere door het toegenomen gebruik, de indexatie van de individuele inkomenstoeslag en door de betere benutting van het budget op de DijkenwaardPas. Ook is het aantal toekenningen door het Jeugdfonds Sport en Cultuur in 2024 toegenomen en zijn de kosten per deelname aan sport- en cultuuractiviteiten gestegen. Hierdoor is er al een aantal jaar een tekort op dit budget.</p>				

P6 04	Onderwerp: Brede Spuk GALA - Een tegen eenzaamheid (Noodzakelijk, niet uitstelbaar)			
	2026	2027	2028	2029
Aanvraag	175.000	175.000	100.000	100.000
<u>Toelichting aanvraag</u> Eenzaamheid is een groeiend maatschappelijk probleem met ingrijpende gevolgen voor gezondheid en welzijn. Om de aanpak van de grond te tillen, is in 2026 en 2027 een eenmalige investering van €75.000 nodig en een structureel budget van €100.000 per jaar. Deze middelen worden ingezet voor: signaleren en bespreekbaar maken, vergroten van bewustwording, inzetten op sterk netwerk, gebruik maken van werkzame elementen in het aanbod en monitoring; leren en verbeteren van de aanpak. Het tijdig investeren in preventie en sociale samenhang draagt bij aan het verminderen van zwaardere zorgvragen en het versterken van de zelfredzaamheid van inwoners.				

P6 05	Onderwerp: Brede Spuk GALA - Mentale gezondheid (Noodzakelijk, niet uitstelbaar)			
	2026	2027	2028	2029
Aanvraag	16.000	16.000	16.000	16.000
<u>Toelichting aanvraag</u> De Brede SPUK voor het thema Mentale Gezondheid loopt af per 2026. Voor de projecten en activiteiten Mentale Gezondheid, die bijdragen aan de doelstellingen uit het Uitvoeringsplan Weerbare Jeugd, worden structurele middelen aangevraagd. Dijk en Waard wil deze projecten en activiteiten continueren en borgen onder het uitvoeringsplan.				

P6 08	Onderwerp: Brede SPUK-GALA (Noodzakelijk, niet uitstelbaar)			
	2026	2027	2028	2029
Aanvraag	21.000	21.000	21.000	21.000
<u>Toelichting aanvraag</u> Mantelzorgers leveren een belangrijke bijdrage aan de sociale basis. Wij zien kansen om de ondersteuning van mantelzorgers te verbeteren. Het betreft betere bekendheid van de ondersteuningsmogelijkheden en uitbreiding van de praktische (respijt-)ondersteuning aan huis. Wonen Plus Welzijn kan dit in samenhang uitvoeren voor een bedrag van € 63.000 per jaar. Met de investering wordt het aanbod algemene toegankelijke mantelzorgondersteuning uitgebreid. Dit kan leiden tot minder behoefte aan Wmo-maatwerkvoorziening voor logeerszorg.				

P7 01	Onderwerp: Nieuwe urenmuur (Noodzakelijk, niet uitstelbaar)			
	2026	2027	2028	2029
Aanvraag	0	0	0	0
<u>Toelichting aanvraag</u> De urnenmuur(en) aan de begraafplaats Krusemanlaan begint vol te raken. De verwachting is dat wij in de loop van 2026 geen plaats meer hebben in de huidige urnenmuur en dan alleen urnengraven kunnen bieden. Om de dienstverlening op deze begraafplaats op pijl te houden is het noodzakelijk om in 2026 een nieuwe urnenmuur te plaatsen (uitbreiding). De te verwachte investering is € 80.000				

P8 01	Onderwerp: Ondergrondvisie (Noodzakelijk, maar uitstelbaar)			
	2026	2027	2028	2029
Aanvraag	80.000	0	0	0
<p><u>Toelichting aanvraag</u></p> <p>De ondergrond wordt vaak vergeten mee te nemen bij ruimtelijke ontwikkelingen. In het verleden was dit minder noodzakelijk, maar relatief nieuwe ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld het warmtenet knellen met eisen voor de afstand tot waterleidingen (opwarmen waterleiding). Dit zorgt, samen met de steeds schaarser wordende ruimte in de ondergrond, voor knelpunten.</p> <p>Ook bij de opgaven voor klimaatadaptatie spelen dit soort problemen. Bij een keuze voor vergroening van de wijken met bomen tegen hittestress zijn geen nieuwe kabels/leidingen in de buurt van de bomen meer mogelijk. Anderzijds is het niet wenselijk om (grote) bomen nabij bestaande kabels/leidingen te planten in verband met de wortels, maar ook voor de toegankelijkheid ten behoeve van onderhoud of reparatie. Hier moeten keuzes in gemaakt worden. De Ondergrondvisie wordt een document met handvatten voor een integrale aanpak en samenwerking tussen de verschillende partijen</p>				

Bijlage C: Afkortingenlijst

Afkorting	Omschrijving
AI	Artificial intelligence
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BOA	Bijzondere opsporingsambtenaar
BV	besloten vennootschap
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CPI	Consumentenprijsindex
DWOMW	Dijk en Waard Ontwikkelt met Water
FUGR	Financiële Uitgangspunten Gemeenschappelijke Regelingen
GALA	Gezond en actief leven akkoord
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GREX	Grondexploitatie
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan
IZA	Integraal Zorgakkoord
LOMW	Langedijk Ontwikkelt met Water
MIP	Meerjaren Investeringsprogramma
MPG	Milieu prestatie gebouwen
NHN	Noord-Holland-Noord
NIS2	Network and Information Security 2-richtlijn
OVA	Overheidspercentage arbeidsontwikkeling
OZB	Onroerende zaak belasting
PCC	Prijs particuliere consumptie
RAM	Regionale Agenda Mobiliteit Regio Alkmaar
RIA	Regionaal Investeringsagenda Regio Alkmaar
SPUK	Specifieke uitkering
VNG	Vereniging Nederlandse gemeenten
VSV	voortijdig schoolverlaten
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Woo	Wet open overheid
WSOB	Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen